

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Cena numeru 1 złoty.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XIV.

WARSZAWA, 15 MAJA 1932 R.

Nr. 20

DRUKI I URZĄDZENIA MELDUNKOWE.

Dzięki zabiegom w wytwórniach papierniczych oraz licznie napływającym zamówieniom udało nam się obniżyć kalkulację wszystkich druków, wobec czego ustalamy ceny na te druki następujące, jak na zamieszczonym poniżej cenniku.

Wszystkim naszym stałym odbiorcom oraz tym, którzy ostatnio nadesłali zamówienia na druki z II-go etapu liczyć będziemy według cen poniżej podanego cennika.

Warunki finansowe, w których pracujemy, nakazują nam prosić naszych Odbiorców o jak najszybsze regulowanie należności gotówką i w tym celu dajemy ustępstwo 3% skonta, o ile rachunek będzie uregulowany w terminie miesięcznym.

C E N N I K

Wzór 1	zgłoszenie zamieszkania	100 sztuk	Zł. 0.90	Wzór 10	Hotelowa książka meldunk.	50 ark. 100 kart	Zł. 4.50
.. 2	.. zmiany miejsca zamieszkania	.. ..	1.10	.. 10	.. ..	100 .. 200 ..	.. 8.25
.. 3	karta zameldowania	.. ..	1.-	.. 10a	Lista osób przebywających	100 sztuk	.. 2.25
.. 4	.. wymeldowania	.. ..	1.10	.. 11	Ankieta A	100 sztuk	.. 0.80
.. 3a	Karta zameldow. dla cudzoziemców	.. ..	1.10	.. 11a	Arkusze zbiorczy do ankiety A, wzór 11	100 sztuk	.. 2.25
.. 4a	Karta wymeldow. ..	.. ..	1.20	.. 12	Ankieta B	100 ..	.. 0.90
.. 5	Karta meldunkowa dla osób podleg. powsz. obow. wojskowemu	.. ..	0.80	.. 13	Karta zameldowania dla hoteli (Dz. U. P. P. 20.V 31 r. Nr. 47 poz. 409)	100 sztuk	.. 1.-
.. 6	Rejestr mieszkańców luźne arkusze	.. arkuszy	.. 20.-	.. 14	Karta wymeldowania	100 ..	.. 1.20
.. 6a	Skorowidz do rejestru mieszkańców (okólnik M. S. W. Nr. 65 25.IV.-31 r. poz. 13)	.. ..	11.-	.. A.	Dowód zmiany miejsca zamieszkania	100 ark.	.. 4.50
.. 7	Karta rodzinna	.. sztuk	.. 10.-	.. B.	Dowód zamieszkania	100 sztuk	.. 2.40
.. 8	Rejestr osób przyb. do gminy (luźne ark.)	.. arkuszy	.. 6.-	.. C.	Zawiadomienie	100 ..	.. 2.40
	W stanie zbrozdurowanym 24 ark.	1 zeszyt	.. 2.-	.. D.	Zawiadomienie pół arkusza	100 ..	.. 2.25
	w formie księgi oprawn. w płótno 50 ark. 100 kart	.. ..	.. 7.90	.. E.	Ponaglenie pół arkusza	100 ..	.. 2.25
	75 .. 150 ..	.. ..	.. 10.50		Domowe księgi meldunkowe § 2 Instr. M. S. W. po	15 ark. 30 kart	.. 2.-
	100 .. 200 ..	.. ..	.. 13.50		25 .. 50 ..	.. ..	.. 3.-
	125 .. 250 ..	.. ..	.. 15.50		50 .. 100 ..	.. ..	.. 4.95
	150 .. 300 ..	.. ..	.. 17.50		100 .. 200 ..	.. ..	.. 8.50
					zeszyt 12 .. 24 karty	.. ..	.. 1.20
.. 8a	Rejestr dla osób opuszcz. gm. (luźne ark.)	100 ark.	.. 6.-		Kazimierz Szczepański. Ankieta rejestracyjna ludności wskazówki w jej przeprowadzeniu	1 egz.	.. 0.30
	w formie zbrozdurowanej	24 arkusze 1 zeszyt	.. 2.-		B. Brodowski. „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce” podręcznik	1 egz.	.. 6.50
	Księga oprawna w płótno po	50 ark. 100 kart	.. 7.90		K. Tokarski. „Wskazówki dla meldujących się”	1 ..	.. 0.60
	75 .. 150 ..	.. ..	.. 10.50		Kartoteka podwójna dla wzorów 1, 2, 3, 4, 1a, 2a, 3a, 4a, 11 i 12 oraz 13 i 14	1 sztuka	.. 16.-
	100 .. 200 ..	.. ..	.. 13.50		Kartoteka do karty rodzinnej (wzrost 7) i dokumentów metrykalnych	na 1500 kart	.. 35.-
	125 .. 250 ..	.. ..	.. 15.50		Kartoteka pojedyncza bez zamknięcia	1 sztuka	.. 8.-
	150 .. 300 ..	.. ..	.. 17.50		Palec gumowy	1 sztuka	.. 0.65
UWAGA:	Wszystkie księgi oprawne wzoru 8 i 8a, jak wyżej podano, oprawne nie w płótno ale w papier, imitację płótna, 1 zł. taniej na każdym egzemplarzu.				Koperta do dokumentów metrykalnych i innych	za 100 sztuk	.. 8.50
Wzór 9	Rejestr domów luźne arkusze	100 arkuszy	Zł. 4.50				
	zbrozdurowane 12 arkuszy w jeden zeszyt	.. ..	.. 0.80				
	w formie księgi oprawnej po 25 ark. (50 kart)	.. ..	.. 3.-				
	50 .. 100 ..	.. ..	.. 4.50				
	75 .. 150 ..	.. ..	.. 6.-				
	100 .. 200 ..	.. ..	.. 8.25				

UWAGA: Szczegółowe prospekty dotyczące kartotek oraz urządzeń kartotekowych (koniki i t. p.) wysyłamy na żądanie. Rejestr mieszkańców wzór 6 i skorowidz do rejestru mieszkańców wzór 6a na żądanie oprawiamy w specjalne gatunki płótna. Wszystkie oprawy wogóle, zależnie od ich grubości, wykonujemy mocno i trwale. Wszystkie księgi, o ile wymaga tego samo przeznaczenie książki, są sznurowane i przygotowane do poświadczenia. Zapotrzebowane materiały, zależnie od brzmienia zamówienia, wysyłamy za zaliczeniem lub na otwarty rachunek. Od rachunków regulowanych gotówką i wykupionych za zaliczeniem pocztowym udzielamy skonta w wysokości 30%. Rachunki uiszczone po upływie miesiąca trzymiesięcznymi weksłami nie podlegają specjalnemu oprocentowaniu. Przy zamówieniach większych nadsyłanych przez Wydziały Powiatowe lub Starostwa oraz Miasta warunki kupna oraz płatności do specjalnego omówienia.

We wszystkich sprawach wątpliwych, jak ogłoszaliśmy w swoim czasie, udzielamy wyczerpujących fachowych objaśnień (informacyj).

Do cen podanych doliczamy faktyczne koszty ekspedycji i porta.

Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o. w Warszawie, Warszawa, ul. Śto-Krzyska 13.

Zawiadamiamy

wszystkich naszych odbiorców, iż ostatnio okólnikiem Ministra Spraw Wewnętrznych został ustalony wzór zaświadczenia zamieszkania, wydawanego przez gminy stosownie do § 10 rozp. M. S. W. z dn. 16.X.30 r. o meldunkach i księgach ludności, tudzież formularz korespondencji między gminami, a M. S. W. w sprawie nadsyłania zgłoszeń, przewidzianych w § 34 powyżej przewidzianego rozporządzenia (zgłoszenia osób wyjeżdżających zagranicę, przybywających do Polski z zagranicy i t. d.).

Oba wskazane powyżej wzory są do nabycia

w Samorządowym Instytucie Wydawniczym Sp. z o. o. w Warszawie, Świętokrzyska 13 m. 15.

Podajemy do wiadomości wszystkim naszym łaskawym Odbiorcom, że od nowego roku otworzyliśmy dział sprzedaży

POMOCY BIUROWYCH I MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH.

Wszelkie zapotrzebowania wykonywujemy w dowolnych ilościach.

Powyższą wiadomość pozwalamy sobie przesłać Szanownym Urzędom, w szczególności Urzędom Wojewódzkim, Wydziałom Powiatowym, Komunalnym Kasom Oszczędności, Szpitalom, Magistratom, Starostwom i Urzędom Gminnym.

Na życzenie wysyłamy prospekty, względnie wyczerpujące objaśnienia.

Oczekując łaskawych zleceń, pozostajemy

Z poważaniem

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Sp. z o. o. w Warszawie.

Kupujcie

wyroby krajowe!

czas. 13458/14/20

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 10 ZŁOTYCH.</p> <p>NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.</p> <p>KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520</p>	<p>REDAKCJA WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81 a TELEFON 9-66-06.</p> <p>ADMINISTRACJA WARSZAWA, ŚW. KRZYSKA 13 m. 15 TELEFON 442-63.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str. okładki lub strona w tekście: 450 zł. — 1/2 str. 225 zł. — 1/4 str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za stronę: 300 zł. — 1/2 str. 150 zł., 1/4 str. 75 zł. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji o 25% taniej) za str. 200 zł. 1/2 str. 100 zł. — 1/4 str. 50 zł.</p>
--	---	--

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Aleksander Bogusławski, Dr. H. Le-Brun, Wacław Gajewski, Władysław Korsak.

ROK XIV.

WARSZAWA, 15 MAJA 1932 r.

Nr. 20

TREŚĆ Nr. 20: Sprawa oddłużenia związków komunalnych. — *M. Kaczorowski*. O właściwy rozkład ciężaru kosztów leczenia i opieki społecznej — *W. Brzeziński*. Zjazd samorządu gospodarczego Rz. P. — *K. Romaniuk*. Sprawy bieżące. Sprawy gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych: a) Spłalność i dochowywanie terminów w gmin. kas. poż.-o. — *St. Ostrowski*. b) Rozwój gminnych kas poż.-o w woj. warszawskim w r. 1931 — *J. Długocki*. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Notowane. Komunikaty.

Wszystkie Instytucje Samorządowe winny umieszczać ogłoszenia (konkursy, przetargi, statuty, obwieszczenia i t. p.) w ich własnym organie, tygodniku „SAMORZĄD“, przesyłając je do Samorządowego Instytutu Wydawniczego Sp. z o. o. w Warszawie.

Warszawa, Świętokrzyska 13.

18-52

Sprawa oddłużenia związków komunalnych

Całkowite zadłużenie związków komunalnych oceniane jest orientacyjnie i może nieco optymistycznie na 1.100.000.000 zł.; z sumy tej na zobowiązania długoterminowe przypada ok. 700 milj. zł., na wszelkie inne, a więc krótkoterminowe, natychmiast płatne i przeterminowane — ok. 400 milj. zł. W sumie ostatniej mieszczą się nie tylko rezultaty operacyj kredytowych, ale również zobowiązania, wynikające z nieuiszczenia przez związki komunalne we właściwym terminie rozmaitych należności, czyli ogół t. zw. zaległości budżetowych biernych. Równocześnie jednak suma zobowiązań innych obejmuje zobowiązania teoretycznie tylko krótkoterminowe, podlegające automatycznie konwersji na długoterminowe, jak np. kredyty budowlane z Państwowego Funduszu Budowlanego. Orientacyjnie suma kredytów takich stanowi ok. 100 milj. zł. Ostatecznie zatem, abstrahując od nominalnego charakteru zobowiązań, ustalić można faktyczną sumę zobowiązań długoterminowych związków samorządowych na 800 milj. zł., innych zobowiązań na 300 milj. zł.

Z powyższego wynika, że obsługa zobowiązań długoterminowych, ciężących na związkach komunalnych, pochłania rocznie ok. 100 milj. zł. Zadłuże-

nie pozostałe w przeważającej większości wypadków jest płatne natychmiast, a w każdym razie w ciągu bieżącego roku budżetowego.

Uwzględniając jednak, że pewna część zobowiązań „innych“ może posiadać dalsze terminy płatności, wzgl., że terminy płatności zostaną sprolongowane, otrzymamy, że suma płatnych w ciągu roku budż. 1932/33 zobowiązań sięga 250 milj. zł. Łącznie zatem z tytułu obsługi zobowiązań związki samorządowe w bieżącym roku budżetowym uisćić winny 350 milj. zł.

Tymczasem znów, według szacunkowych obliczeń, ogólna suma preliminarzy budżetowych związków samorządowych na bieżący rok budżetowy nie osiągnie 600 milj. zł.; oczywiście, że jest najzupełniej niewykonalne, a nawet z uwagi na interes publiczny niedopuszczalne przeznaczenie 7/12 budżetów na uiszczenie zobowiązań.

Powyższe już uprawnia do stwierdzenia, że należy odciążyć samorządy w zakresie zadłużenia; inaczej z konieczności bądź przestaną wykonywać swe funkcje, bądź też nie będą uiszczać zobowiązań, z najwyższą szkodą dla życia gospodarczego i dla wszelkich podstaw kredytu.

W-1749/78/162

Nasuwa się zatem konieczność uporządkowania sprawy zadłużenia samorządów. Jest to zagadnienie o tyle trudne, że niedostateczne, wzgl. błędne uregulowanie sprawy grozi nieobliczalnymi konsekwencjami. Terminy i wysokość spłat zobowiązań muszą być dostosowane do rzeczywistej zdolności płatniczej związków komunalnych; inaczej wystąpić mogą perturbacje na rynku kredytowym, gospodarka zaś związków komunalnych może być pogrążona w długi okres chaosu.

Dalszym warunkiem podjęcia zagadnienia zadłużenia związków komunalnych jest zrównoważenie budżetów komunalnych. Inaczej żaden plan sanacyjny nie wytrzyma próby życia.

Podstawowym elementem każdego planu, regulującego sprawę zadłużenia związków samorządowych, jest ocena zdolności płatniczej tych związków w zakresie obsługi zobowiązań. Powszechnie niemal przyjęte zostało, że związek samorządowy może uiszczać 25% budżetu zwyczajnego tytułem obsługi zobowiązań.

Wydaje się jednak, że przytoczona wyżej norma może być słuszna, ale jedynie w czasach „normalnych“, t. zn. poprostu w czasach przeciętnych dochodów, i co jest istotniejsze, w czasach, kiedy istnieje podaż kredytu. Z reguły bowiem związki prawa publicznego, podobnie zresztą jak i większe przedsiębiorstwa przemysłowe, uiszczają swe zobowiązania conajmniej przy pomocy nowych pożyczek. Obserwując za ostatnie dziesiątki lat ruch zobowiązań powyższych instytucyj, zauważamy stałą tendencję do zwiększenia zadłużenia. Oczywiście, pożyczki zaciągane użytkowywane były przedewszystkiem na cele inwestycyjne, a zatem wiązały się z rozszerzaniem i usprawnianiem pracy związków prawa publicznego.

Tem nie mniej ułatwiały pośrednio spłatę poprzednio zaciągniętych zobowiązań. To też zahamowanie dopływu kredytów stwarza samo przez się trudności dla obsługi dawniejszych zobowiązań. Trudności te stają się tem większe, że zahamowanie dopływu kredytów nastąpiło w okresie silnego kurczenia się dochodów komunalnych. W rezultacie powyższego obciążenia, wynikające z zaciągniętych zobowiązań, w wysokości dopuszczalnej w czasach „normalnych“ w okresie obecnym stają się nie do zniesienia.

Jest jeszcze jedna istotna przyczyna utrudniająca uregulowanie ciężących na związkach komunalnych zobowiązań. Tkwi ona w przeznaczeniu pożyczek, zaciąganych przez samorząd terytorjalny. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na 775,4 milj. zł. pożyczek zaciągniętych w latach budżetowych 1927/28 — 1929/30 zaledwie 235,7 milj. zł., czyli 30,4% zużyte zostało na inwestycje w przedsiębiorstwach komunalnych, a więc na inwestycje teoretycznie przynajmniej rentowne. Pozostała część, to przedewszystkiem inwestycje w tak zw. działach administracyjnych, w olbrzymiej większości z ciasnego punktu widzenia interesu związków komunalnych lokaty nierentowne; gospodarczo (drogi, ulice), bądź społecznie (szpitale, zakłady opiekuńcze, szkoły) — celowe, tem niemniej niezdolne pokryć z własnych wpływów amortyzacji i oprocentowania zaciągniętych na ich wykonanie kredytów.

Tego rodzaju inwestycje w dalszej przyszłości mogą znakomicie przyczynić się do zwiększenia dobrobytu powszechnego, a zatem i wzrostu dochodów związków komunalnych, tem niemniej w bieżącym okresie deformują budżety komunalne, obciążając je spłatą procentów i zbyt szybką amortyzacją w stosunku do rzeczywistego zużycia wznoszonych urządzeń. Zwiększają one wprawdzie przyszły majątek związków komunalnych, służą do pomnożenia przyszłego dobrobytu obywateli kosztem nadmiernego obciążenia w dniu dzisiejszym.

Jeszcze gorzej przedstawia się sprawa w stosunku do zadłużenia na pokrycie wydatków bieżących, inaczej mówiąc na wyrównanie bieżących deficytów. Oznacza to, że w obecnym krytycznym okresie związki samorządowe wyrównywać mają deficyty budżetowe, jakie powstały w latach wysokiej konjunktury, wysokich wpływów¹⁾. Jest to najbardziej charakterystyczne obciążenie budżetów spłatą szkodliwych kredytów konsumcyjnych.

Reasumując wyżej powiedziane, stwierdzę, że w okresie spadku wpływów związków komunalnych przy równoczesnej konieczności zwiększania niektórych wydatków i przy zaniku dopływu nowych kredytów zdolność obsługi zobowiązań przez związki samorządowe została znacznie zmniejszona. Potwierdza tezę powyższą analiza zużycia kredytów komunalnych, wskazująca, że mniej niż trzecia część pożyczek inwestowana została w sposób przynajmniej teoretycznie rentowny. W związku z powyższem ustalone dopuszczalne maksimum obsługi zobowiązań w wysokości 25% budżetu jest w okresie obecnej depresji nieosiągalne i pod groźbą deficytów budżetowych powinno być obniżone. Ścisłe ustalenie realnego maksimum wymaga specjalnych studjów nad kryzysowemi budżetami komunalnymi, dotychczas jednak niedostępniemi jeszcze.

Równocześnie wskazać należy, że przeciętne wydatki związków komunalnych na obsługę zobowiązań utrzymywały się dotychczas na poziomie znacznie niższym od teoretycznie dopuszczalnego. Wynika to stąd, że stopień natężenia zadłużenia poszczególnych związków komunalnych jest różny. Wybitne różnice nasilenia zadłużenia występują nawet między poszczególnymi typami związków komunalnych. Tak więc według danych G. U. S. w r. budżetowym 1929/30 gminy wiejskie na obsługę zobowiązań wydatkowały 3,1%²⁾, miasta 9,5%, powiatowe związki komunalne 5,3% ogólnej sumy wydatków rzeczywistych; łącznie te trzy podstawowe typy związków komunalnych odprowadziły na obsługę długów ok. 7,9% wydatków rzeczywistych. Przy ustalaniu planów na r. b. i następne liczyć się należy, że według wszelkiego prawdopodobieństwa udział wydatków na administrację ogólną w budżetach komunalnych wykaże tendencję zwykłą, mimo spadku sumy wydatków na ten cel. Przyjmując mianowicie, że wydatki te wahały się średnio między 20 a 25% (22,5%) wydatków rzeczywistych,

1) Według danych G. U. S. w latach budżetowych 1927/28 — 1929/30 suma pożyczek zużytych, na wydatki bieżące, stanowiła 58,1 milj. zł., czyli 7,4% ogólnej sumy pożyczek, zaciągniętych w omawianym okresie. W późniejszych latach suma ta niewątpliwie znacznie wzrosła.

2) Wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych razem.

i że naskutek przeprowadzonych oszczędności zostały obniżone o 10 — 15%, otrzymamy, że udział ich w budżecie przypuszczalnym na bieżący rok budżetowy podniesie się do 27,7%. Podobnie szereg innych pozycji wydatkowych, mimo silnych tendencji oszczędnościowych, a zwłaszcza wydatki na opiekę i inne „kryzysowe“, w najlepszym wypadku utrzyma swój dotychczasowy udział w wydatkach. W związku z tem przy najwyższym wysiłku może udałoby się podwoić udział wydatków na obsługę długów, zamykając go w granicach 15 — 20% rzeczywistych wydatków.

Przyjmując stosownie do wyżej powiedzianego możliwość osiągnięcia w bieżącym roku budżetowym na obsługę zobowiązań 17,5% ogólnej sumy budżetów związków komunalnych, otrzymamy, że dysponujemy, jako maksimum, na ten cel sumą 105 milj. złotych.

Praktycznie „oddłużenie“, czyli obniżenie kosztów obsługi zobowiązań związków komunalnych osiągnąć można przez zastosowanie trzech środków, z których żaden zresztą nie wyklucza równoczesnego stosowania pozostałych, a mianowicie przez:

- 1) konwersję zobowiązań krótkoterminowych na długo- bądź średnio-terminowe, oraz konwersję zobowiązań długoterminowych polegającą na przedłużeniu okresu ich amortyzacji;
- 2) obniżenie oprocentowania zobowiązań;
- 3) redukcję zobowiązań.

Zauważyć należy, że w prywatnym życiu gospodarzem wszystkie wyżej wyliczone środki w okresie obecnej depresji uzyskały prawo obywatelstwa. Nawet najdrastyczniejszy z nich — w postaci mechanicznej redukcji zobowiązań względnie należności jest stosunkowo często spotykany — przy tak zwanych ugodach wierzycieli z dłużnikiem (nierazko na 25%). Pospolitem również zjawiskiem jest odsuwanie terminu płatności. Stosowane jest przytem w najróżnorodniejszych formach, a więc po przez odroczenie terminu płatności za zgodą wierzyciela wobec oczywistej niemożności uiszczenia przez dłużnika w ustalonym terminie przy zasadniczo dostatecznej wypłacalności; ponadto faktyczne odraczanie terminu uiszczenia występuje często w związku z nieskutecznością bądź trudnościami egzekucji na majątku dłużnika. Najrzadziej spotykane jest dobrowolne ograniczenie wysokości oprocentowania

mimo, że z wielu względów zasługuje na wielką uwagę.

Ekonomicznie biorąc, działanie wyliczonych wyżej środków jest równoznaczne; zmniejsza ciężar długów, przerzuca część strat dłużnika na wierzyciela, koryguje rozkład dochodu społecznego. Jednakże niezawsze dopuszczalne jest stosowanie każdego z wyliczonych wyżej środków. Nie jest więc celowe mechaniczne redukowание zobowiązań osób prawa publicznego, a zatem i związków komunalnych. W interesie tych związków leży wpojenie przeświadczenia, że całkowita suma ich zobowiązań, chociażby z opóźnieniem, ale będzie spłacona. Natomiast chociażby ze względu na powyższą pewność można domagać się od wierzyciela pewnych ofiar w postaci niżki oprocentowania.

Z punktu widzenia potrzeb chwili bieżącej największą ulgę w zakresie obsługi długów związków komunalnych dać winna konwersja zobowiązań krótkoterminowych. Jest to konieczność, bez której nie można mówić poważnie o uporządkowaniu gospodarki komunalnej. Z naciskiem jednak stwierdzić należy, że konwersja zobowiązań krótkoterminowych nie przynosi związkom samorządowym dostatecznej ulgi w zakresie obsługi długów. Przyjmując wypadek najlepszy, w istocie rzeczy nieosiągalny, że całkowita suma zobowiązań krótkoterminowych (300 milj. zł.) zostanie skonwertowana na zobowiązania długoterminowe, płatne w ciągu 15 lat, przy oprocentowaniu nominalnem 7, faktycznem 9% w stosunku rocznym, wówczas koszt obsługi tej sumy wyniesie ok. 36 milj. zł. rocznie, co wymagałoby przeznaczenia na obsługę wszystkich długów ok. 135 milj. zł. rocznie. Suma ta jest tak znacznie większa od ustalonej powyżej teoretycznie maksymalnej, liczonej nota bene optymistycznie, że osiągnięcie jej staje się oczywiście niemożliwe.

Wysuwa się zatem konieczność zastosowania innych środków prowadzących do „oddłużenia“. Ponieważ przedłużenie okresu amortyzacji zobowiązań długoterminowych, przy wysokim stosunkowo oprocentowaniu, jest mało wydajne, należy obniżyć oprocentowanie zobowiązań komunalnych. Inaczej plan sanacji gospodarki związków komunalnych nie będzie realny.

M. Kaczorowski.

O właściwy rozkład ciężaru kosztów leczenia i opieki społecznej

Jednym z fragmentów obecnego kryzysu gospodarczego samorządu jest sprawa kosztów leczenia ubogich chorych w szpitalach publicznych. Gminy obowiązane do pokrywania tych kosztów w coraz mniejszej mierze wywiązują się ze swoich zobowiązań, zaległe należności szpitali rosą z roku na rok i stają się coraz trudniejsze do wyegzekwowania. Według danych departamentu V Min. Spraw Wewn. zaległe należności szpitali publicznych na 1 stycznia 1931 r. na całym obszarze państwa wynosiły

44.290.000 zł., a na 1 stycznia 1932 r. — 60.875.600 zł. Zaległe należności w szpitalach m. st. Warszawy na 1.I.1930 wynosiły 7.757.800 zł., — na 1.I.1931 — 18.114.700 zł., — na 1.I.1932 — 25.386.700 zł. Zmusza to związki komunalne utrzymujące szpitale do pokrywania powstających stąd deficytów budżetów szpitalnych, co pociąga za sobą duże niebezpieczeństwo z punktu widzenia racjonalnej gospodarki komunalnej, która ma się opierać na zasadach samowystarczalności. Co więcej, destrukcyjnie wpływa

związków komunalnych, utrzymujących szpitale, które zamknąć przeciw szpitali nie mogą, a tymczasem w dzisiejszych wyjątkowo trudnych warunkach gospodarczych stają rok rocznie przed koniecznością pokrywania trudnych do przewidzenia zgóry, a stale wzrastających deficytów szpitalnych. Jak z wyżej przytoczonych danych liczbowych wynika, szczególnie zaciążyło to nad samorządem stolicy.

Przyczyną trudności, na jakie natrafia regulowanie kosztów leczenia ubogich chorych przez gminy, nie jest wielkość obciążenia gminy temi wydatkami. W budżecie gminy koszty leczenia ubogich chorych przeciętnie zajmują bardzo skromną pozycję. Według zamknięć rachunkowych za rok 1927/28 (dane Gł. Urz. Stat.) wydatki gmin wiejskich b. zaboru rosyjskiego w dziale „zdrowie publiczne“, w którym koszty leczenia ubogich chorych tylko pewną część stanowią, wynoszą zaledwie 9% budżetu zwyczajnego. Przyczyna tych trudności tkwi w niewłaściwym rozkładzie ciężarów. Normalne obciążenie samorządu gminnego kosztami leczenia nie przekracza jego zdolności płatniczych. Przekracza jednak zazwyczaj jego możliwości regulowania kosztów leczenia chorób psychicznych, jako wymagających specjalnie długotrwałego i kosztownego leczenia. Oddanie 1 — 2 chorych psychicznych na leczenie niweczy cały plan gospodarczy gminy. Znane są wypadki, gdy zaległe należności z tego tylko tytułu powstałe przekraczają 1/3 budżetu wielkich gmin zbiorowych. W tych warunkach gminy kosztów leczenia nie płacą, bo istotnie płacić nie mogą. Inne, znajdujące się w lepszej sytuacji, szukają usprawiedliwienia w ciężkiej sytuacji gospodarcej i również nie płacą. Wydane przez Min. Spraw Wewn. bardzo energiczne zarządzenia do władz nadzorczych, ażeby przynajmniej należności szpitala państwowego w Tworkach oraz szpitali warszawskich zostały uregulowane, nie odniosły poważnego skutku.

W planie uzdrowienia gospodarki samorządu terytorjalnego nie można pominąć kwestji kosztów leczenia ubogich chorych. Ażeby gminy skłonić do regularnego wywiązywania się ze swoich zobowiązań, a przez to i umożliwić normalną gospodarkę zakładów leczniczych, przedewszystkiem trzeba gminom umożliwić wywiązywanie się z tych zobowiązań. Można to uczynić jedynie przez bardziej racjonalne rozłożenie ciężarów przynajmniej tych kategorii kosztów leczenia, które są dla gmin szczególnie uciążliwe. Gotowy wzór tego rodzaju urządzenia znajdujemy w ustawodawstwie pruskiem dawnem (obowiązującym jeszcze na obszarze b. zaboru pruskiego) i w ustawodawstwie Prus powojennych, gdzie związki samorządowe wyższego rzędu występują wobec gmin w roli związków reasekuracyjnych, pokrywając koszty leczenia ubogich chorych w pewnych wypadkach szczególnie dla gmin uciążliwych.

W naszych warunkach powiatowe związki komunalne nie mogłyby pełnić wobec gmin roli tego czynnika reasekuracyjnego (wyrównawczego), gdyż są zbyt małe obszarem, zbyt słabe finansowo i zbyt jednolite pod względem gospodarczym. Wyrównanie ciężarów kosztów leczenia, uzależnionych w wysokim stopniu od charakteru gospodarczego danych obszarów, można dokonać tylko w płaszczyźnie wo-

jewództwa, jako jednostki terytorjalnej większej i bardziej zróżnicowanej pod względem gospodarczym. Ponieważ nie mamy jeszcze samorządu wojewódzkiego na całym obszarze Państwa, należałoby tedy w każdym województwie utworzyć wojewódzki fundusz wyrównawczy kosztów leczenia i opieki społecznej. Zadaniem tego funduszu byłoby pokrywanie kosztów leczenia chorób psychicznych, które trwają dłużej niż rok, oraz pokrywanie części tych kosztów w ciągu pierwszego roku leczenia, według różnych skali dla gmin wiejskich, miast niewydziałonych i miast wydzielonych. Z funduszu tego pokrywałoby się również część kosztów leczenia gruźlicy, jako jednej z chorób najbardziej długotrwałych i kosztownych w leczeniu, oraz część kosztów leczenia chorób wenerycznych ze względu na to, że koszty te obciążają gminy bardzo nierównomiernie w zależności od ich położenia w stosunku do większych miast. Oprócz tego przeznaczeniem tego funduszu byłoby pokrywanie kosztów leczenia i kosztów opieki społecznej w wypadkach, gdy nie można ustalić, która gmina jest zobowiązana do ich zapła-

cenia. Na fundusz wyrównawczy składałyby się zainteresowane związki komunalne w następujących częściach: 1/5 pokrywałyby powiatowe związki komunalne i gminy miast wydzielonych danego województwa, a 4/5 gminy wiejskie oraz gminy miast wydzielonych i niewydziałonych. Rozkład tych obu części funduszu wyrównawczego (1/5 i 4/5) byłby dokonywany między zainteresowane zw. kom. proporcjonalnie do liczby mieszkańców. Poniższa tablica (p. str. 325) zawiera szacunkowe obliczenie funduszu wyrównawczego w poszczególnych województwach b. zaboru rosyjskiego oraz przeciętne kwoty przypadające z rozkładu tego funduszu na poszczególne kategorie związków komunalnych. Obliczenie to oparłem na tablicach opracowanych przezemnie na podstawie danych za okres budżetowy 1928/29 i opublikowanych w „Samorządzie Terytorjalnym“ Nr. 1. 1930 r., str. 177. Zarząd funduszu należałby do wojewody, z którym współdziałałaby w tych sprawach wydział wojewódzki z głosem stanowczym.

Regulując gospodarczą stronę zagadnienia kosztów leczenia ubogich chorych, niepodobna jej oddzielić od strony formalnej. Również i ustawodawstwo w tym zakresie wymaga generalnego uporządkowania. Ustawodawstwo polskie w tej materji na obszarze b. zaboru rosyjskiego, jak widzieliśmy, nakładające na gminy obowiązek ponoszenia wszystkich kosztów leczenia, zupełnie wadliwie uregulowało tę materję. Pozatem to ustawodawstwo jest tak fragmentaryczne, a przez to i chaotyczne, że obecnie mamy do czynienia na tym obszarze z 13 ustawami i rozporządzeniami, regulującymi tę sprawę. Tymczasem są to przepisy, które są w pierwszym rzędzie wykonywane przez urzędy gminne. Muszą więc być możliwe proste i jasne, jak najmniej dające pola do przewlekłych sporów. Wymagają więc kodyfikacji na nowej podstawie. Ustawodawstwo austriackie w województwach południowych również wymaga pilnej rewizji, gdyż pokrywanie kosztów leczenia ubogich chorych opiera się tam na samorządzie krajowym, który zastępuje Tymczasowy

Szacunkowe obliczenie wojewódzkiego funduszu wyrównawczego kosztów leczenia ubogich chorych i kosztów opieki społecznej oraz jego rozkładu na zainteresowane związki komunalne w województwach centralnych i wschodnich.

W o j e w ó d z t w o :	Białostockie	Kieleckie	Lubelskie	Łódzkie	Warszawskie	Poleskie	Wołyńskie	Nowogr.	Wileńskie
Wojew. fundusz wyrównawczy:									
Ogółem	226.000	1.046.000	672.000	1.230.000	1.225.000	331.000	255.000	211.000	194.000
W tem przeciętnie na:									
1 pow. Związek Komunalny	3.420	9.550	9.570	13.840	10.260	6.920	4.490	5.250	4.030
1 miasto wydzielone	6.390	22.600	11.020	74.780	19.020	11.380	1.180	—	29.820
1 miasto niewydzielone	490	2.290	1.870	2.830	3.180	1.000	880	1.150	620
1 gminę wiejską	770	2.000	1.600	2.480	2.500	2.500	1.890	1.720	1.200

Wydział Samorządowy we Lwowie, znajdujący się obecnie w stanie likwidacji. Przedłużanie obecnego prowizorium w uregulowaniu tej materji w b. dzielnicy austriackiej byłoby niewskazane i z tego względu, że stwarza on niczem nieuzasadniony przywilej dla tamtejszych gmin kosztem Skarbu Państwa, który pokrywa deficyt budżetu T. W. S., w wysokości równej prawie kwocie, jaką T. W. S. przeznacza na pokrycie kosztów leczenia ubogich chorych. Na bieżący rok budżetowy kwota ta wyniesie około 3.500.000 zł. Również i ustawodawstwo w b. dzielnicy pruskiej wymagałoby zmiany. Przestarzałe i kazuistyczne, dostosowane do owej skomplikowanej machiny urzędów orzekających, jaka istniała w Państwie Pruskiem, a która gruntownie została już u nas przebudowana, z trudnością daje się stosować w dzisiejszych zmienionych warunkach. Trzeba dodać, że odrębność ustawodawstwa b. dzielnicy pruskiej o prawie do opieki społecznej i sposobie

regulowania kosztów leczenia ubogich chorych uniemożliwiła dotąd rozciągnięcie na ten obszar całej ustawy o opiece społecznej z 1923 r.

Jednolita ustawa, regulująca obowiązek kosztów leczenia i opieki społecznej, umożliwiłaby unifikację tego wielkiego działu ustawodawstwa. Dotychczas wprawdzie sprawa kosztów leczenia ubogich chorych była w ustawodawstwie polskim traktowana odrębnie od kosztów opieki społecznej. Działo się tak jednak tylko dzięki sztuczemu podziałowi kompetencyj między ministerstwami, w którym sprawy opieki społecznej i zdrowia publicznego należą do dwóch odrębnych resortów. Niema żadnych rzeczowych względów, któreby się sprzeciwiały zasadniczemu uregulowaniu kwestji kosztów leczenia ubogich chorych i opieki społecznej jedną ustawą, jak to było uregulowane w b. dzielnicy pruskiej i b. dzielnicy austriackiej.

Wacław Brzeziński.

Zjazd samorządu gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej

W dniu 26 kwietnia 1932 roku odbył się w Warszawie Zjazd Samorządu Gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej z udziałem przedstawicieli Izb Przemysłowo-Handlowych, Rzemieślniczych i Rolniczych.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w artykule 68 przewidziała powołanie do życia samorządu gospodarczego pod postacią: izb przemysłowo-handlowych, izb rzemieślniczych, izb rolniczych i izb pracy, zespolonych w jednej centralnej, najwyższej instytucji, mianowicie w Naczelnej Izbie Gospodarczej. Dotychczas utworzone zostały izby przemysłowo-handlowe, częściowo izby rolnicze i izby rzemieślnicze. Nie istnieją jeszcze izby pracy oraz Naczelna Izba Gospodarcza.

Powołane na drodze specjalnych aktów ustawodawczych stanowiąc mają: 1) izby przemysłowo-handlowe stałą reprezentację interesów przemysłu i handlu, 2) izby rzemieślnicze — reprezentację zawodowych interesów przemysłu rzemieślniczego, 3) izby rolnicze — przedstawicielstwo i obronę interesów rolnictwa, a przede wszystkim, jak to określa art. 1 Rozporządzenia o izbach rolniczych, „organizowanie zawodu rolniczego“, 4) podobnie izby pracy, jeśli powstaną, będą nosiły charakter organizacji reprezentujących interesy jak najszerzych rzesz pracowniczych.

Ustawodawstwo powołując do życia samorząd gospodarczy nadało jego roli charakter raczej bier-

ny. Stronę czynną polityki ekonomicznej, wyrażającą się w bezpośrednim wpływie na bieg spraw gospodarczych, rząd pozostawił do swojej decyzji. Rola samorządu gospodarczego w Polsce polega głównie na koordynacji i konsolidacji niejednokrotnie bardzo rozbieżnych interesów poszczególnych jednostek gospodarczych i reprezentacji tych interesów wobec Państwa. Samorządowi temu przyznano również szerokie uprawnienia w zakresie inicjatywy, współpracy bezpośredniej lub pośredniej (w formie udzielania opinii) w pracach nad ustawami i rozporządzeniami dotyczącymi bezpośrednio lub pośrednio życia gospodarczego. Ma on władzę regulowania spraw techniczno-zawodowych wewnątrz reprezentowanych przez siebie gałęzi i stosunków życia gospodarczego. Do zakresu jego działania należą ponadto takie sprawy jak zakładanie, wspieranie i prowadzenie szkolnictwa zawodowego, stacyj doświadczalnych, muzeów, wystaw i innych, t. p. urzędów służących szerzeniu wiedzy fachowej; prowadzenie studjów i badań — przy pomocy przedewszystkiem dochodzeń statystycznych — nad sytuacją i warunkami pracy w podległych ich kompetencji okręgach; pobudzanie i popieranie inicjatywy prywatnej w dziedzinie życia gospodarczego i t. d.

Już z tego pobieżnego przeglądu zakresu kompetencji, jakie ustawy nałożyły na samorząd gospodarczy w Polsce, widzimy, że jest on niewątpliwie obok administracji rządowej i samorządu terytorjalnego najbardziej poważnym czynnikiem publicznej polityki ekonomicznej, i że może mieć bardzo znaczny, niekiedy nawet decydujący wpływ na układ stosunków gospodarczych.

O ile jednym z najważniejszych zadań każdego z rodzajów samorządu gospodarczego jest, jak to już powiedziałem powyżej, uzgadnianie rozbieżnych poglądów w sprawach gospodarczych w dziedzinach podległych ich kompetencji, o tyle naczelnym zadaniem ostatniego Zjazdu Samorządu Gospodarczego stało się stworzenie wspólnej syntezy zapastrywań społecznych na najważniejsze sprawy gospodarcze chwili obecnej. Na tem przedewszystkiem polega znaczenie powyższego zjazdu.

Obecny kryzys gospodarczy, sprawa równowagi budżetowej, waluty, stosunków gospodarczych z zagranicą, sprawy stosunku państwa do społecznego życia gospodarczego, reforma administracji i t. d. — oto fragment zagadnień stanowiących treść obrad ostatniego zjazdu.

Poniżej podajemy najważniejsze fragmenty przemówienia prezesa Cz. Klarnera, będące w dużej mierze wyrażeniem poglądów samorządu gospodarczego w Polsce na układ stosunków ekonomicznych w dobie obecnej.

Prelegent w następujących słowach¹⁾ precyzuje stosunek reprezentowanych przez siebie organi-

zacji do poszczególnych aktualnych kwestyj gospodarczych:

„Pragnęlibyśmy, aby polityka gospodarcza Polski wytrwale kroczyła po linii dążenia do stałego wzrostu dochodu społecznego, przy zachowaniu równowagi pomiędzy wytwórczością i spożyciem“.

„Zagadnienie dochodu społecznego jest w Polsce szczególnie ważne, i to zarówno dlatego, iż dochód społeczny jest u nas nierównie niższy aniżeli w wielu krajach Europy Zachodniej i Środkowej jak — i przedewszystkiem — ze względu na nierównie szybszy w Polsce aniżeli w tych innych krajach przyrost ludności. Obowiązkiem naszym jest wyposażenie do pracy i twórcze zatrudnienie przybywających każdego roku setek tysięcy nowych obywateli. Okoliczność ta wymaga otoczenia szczególniejszą opieką procesu powstawania i wzrostu kapitału krajowego“.

„Naturalne uzupełnienie dla polityki popierania rozwoju dochodu społecznego stanowi równowaga pomiędzy wytwórczością i spożyciem. Brak równowagi jest cechą charakterystyczną kryzysu. Brak ten uzewnętrznia się w braku równowagi cen. Polityka gospodarcza Państwa nie może bezpośrednio ingerować w sferę kształtowania się cen. Obowiązkiem jej jest, natomiast, wpływać ułatwiającą na przebieg procesów przystosowawczych w zakresie cen. W tym kierunku, obok Państwa pracować winny wszystkie jednostki produkujące oraz ich zrzeszenia. Proces przystosowywania się cen postępować winien w dwóch kierunkach: ku podniesieniu cen, kształtujących się poniżej kosztów produkcji, oraz ku obniżeniu cen, stojących powyżej kosztów produkcji, z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia optimum, ułatwiającego zachowanie aktywności bilansu handlowego, celem zapewnienia pozyskania sobie kapitałów zapomocą nadwyżek bilansu płatniczego. Nie wyrzekając się, bynajmniej, korzystania — dla celów inwestycyjnych — z kapitałów obcych, winniśmy pamiętać, iż obsługa już zaangażowanych w Polsce kapitałów zagranicznych stanowi poważny ciężar dla naszego organizmu gospodarczego; wskazaliśmy zaś wyżej, iż ze względów ludnościowych szybka akumulacja kapitału jest dla naszej gospodarki narodowej kwestją najbardziej doniosłą“.

„Cena jest zjawiskiem zewnętrznym. Jeśli Polska ma mieć ułatwioną ekspansję na rynki obce, to musi być krajem niskich kosztów produkcji. Dlatego rewizja obecnych kosztów produkcji i wymiany w celu obniżenia wszelkich ich składników, odbyć się winna we wszystkich elementach składowych kalkulacji handlowej, bez uciekania się do nowych nakładów kapitału. Rewizja ta zmierzać winna ku usunięciu wszelkiego marnotrawstwa, m. in., również nadmiernej produkcji, ku popularyzacji i ułatwieniu sprzedaży, ku wykorzystaniu nowych możliwości zbytu w kraju i zagranicą; winna także doprowadzić do koniecznych zmian w polityce gospodarczej Państwa“.

„Gdy wymagamy od jednostek produkujących i od ich zrzeszeń największej energii w pracy nad obniżeniem kosztów produkcji, pragniemy, aby Państwo oraz inne ciała publiczne przyczyniły się w pełni do powodzenia tej pracy“.

„Utrzymanie równowagi budżetu Państwa poczytujemy za nieodzowny warunek stabilizacji stosunków gospodarczych. Wskazujemy — wobec prawdopodobnego dalszego spadku dochodów budżetowych, a przedewszystkiem ze względu na konieczność trwałego dostosowania dochodów tych do zdolności płatniczej obywateli — na nieodzowność osiągnięcia przez Państwo na stałe daleko idącego ograniczenia wydatków, poprzez zasadnicze uproszczenie i zmniejszenie zakresu pracy administracji publicznej“.

„Z całym naciskiem zaznaczyć pragniemy, iż nieodzownym czynnikiem wszelkich racjonalnych poczynań w dziedzinie gospodarczej jest stałość waluty krajowej. Oceniamy z uznaniem politykę Banku Polskiego i podnosimy, w sposób najbardziej kategoriyczny, konieczność zdecydowanego przeciwstawiania się każdej koncepcji inflacjonistycznej“.

„Dalszym czynnikiem, od którego zależy zarówno pomyslny rozwój kapitalizacji, jak i obniżenie kosztów produkcji, jest właściwa konstrukcja systemu podatkowego. Obowiązujący system podatkowy wymaga zasadniczej reformy. Reforma ta nie musi być przeprowadzona w okresie ostrego kryzysu, lecz podjęcie i przeprowadzenie już obecnie wszelkich prac przygotowawczych dla przebudowy systemu podatkowego uważamy za nieodzowne i aktualne“.

1) Podajemy za „Polską Gospodarczą“ zeszyt 18, str. 511.

„Podobnie i obciążenia na rzecz samorządu terytorjalnego ulec muszą zasadniczej rewizji. Dotychczasowe doświadczenia wskazują iż uzdrowienie finansów samorządu terytorjalnego nie da się jednak osiągnąć w drodze samej tylko rewizji podatków samorządowych; konieczna jest reorganizacja całego systemu tej gospodarki poprzez wzmocnienie w organach samorządu terytorjalnego reprezentacji czynnika gospodarczego“.

„Jako sprawę wielkiej doniosłości dla interesu publicznego traktujemy również reformę ubezpieczeń społecznych. Reforma ta iść winna w kierunku pełnego uwzględnienia możliwości płatniczych życia gospodarczego i dostosowania do tych możliwości obowiązków zakładów wobec ubezpieczonych“.

„W walce konkurencyjnej o rynki zbytu Polska pozbawiona jest potężnego atutu, który posiada do dyspozycji produkcja zagraniczna — taniego kredytu. Wytrwała i ciągła polityka ułatwiania procesów kapitalizacyjnych doprowadzi stopniowo do samorzutnego obniżenia stopy procentowej w Polsce. Jednym z warunków tego jest należyty rozwój prywatnego aparatu bankowego; polityka gospodarcza Państwa mieć winna na względzie zabezpieczenie interesów tego aparatu, co może być częściowo osiągnięte przez należyte rozgraniczenie kompetencji w zakresie działania banków publicznych i instytucyj kredytowych prywatnych“.

„Powszechne trudności finansowe są szczególnie ostre w rolnictwie. Izby przemysłowo-handlowe i rolnicze już przed rokiem wypowiedziały się w pilnej sprawie uregulowania położenia finansowego rolnictwa. Dotychczasowe w tym zakresie — niedostateczne jeszcze — zarządzenia witamy z uznaniem. Doceniamy trudność problemu i wskazujemy, iż rozstrzygnięcie jego nastąpić winno przy całkowitem zachowaniu uświęconych zasad obrotu kredytowego“.

„Ludzkość cierpi naskutek naruszenia zasad obrotu międzynarodowego. Brak zaufania w międzynarodowych stosunkach gospodarczych, powszechna nienawiść, wybujałe egoizmy narodowe sprawiają, iż polityka porozumień międzynarodowych nie daje, na polu gospodarczym, dotychczas poważniejszych wyników. Uważamy, niemniej, iż polityka polska nadal kroczyć winna drogą gospodarczej współpracy międzynarodowej“.

W wyniku obrad Zjazd Samorządu Gospodarczego R. P. powziął szereg uchwał, dotyczących najważniejszych zagadnień ekonomicznych: przede wszystkim z zakresu ogólnych wytycznych polskiej polityki gospodarczej, pozatem z zakresu poszczególnych najbardziej aktualnych zagadnień (jak np. pomoc dla rolnictwa, popieranie handlu i t. p.). Ponadto szereg uchwał dotyczy istoty, roli i programu rozbudowy samorządu gospodarczego w Polsce.

Wobec niemożności, — ze względów technicznych — zamieszczenia wszystkich uchwał w ich pełnym brzmieniu podajemy poniżej tylko najbardziej interesujące z nich w całości lub we fragmentach uzupełniając tem samem część rezolucyj podanych w numerze poprzednim 1):

W SPRAWIE OGÓLNYCH WYTYCZNYCH POLITYKI GOSPODARCZEJ.

Zjazd stwierdza:

iż powszechne ciężkie przesilenie gospodarcze, które przechodzi świat cały i Polska, pogłębione zostało właśnie wskutek stosowania przez liczne kraje metod i zarządzeń w ich polityce gospodarczej, niezgodnych z założeniami gospodarstwa kapitalistycznego, lub założenia te zniekształcających;

iż powrót do zdrowych stosunków w produkcji i wymianie, od którego zawisła przyszłość gospodarcza świata,

1) Przytaczamy za „Polską Gospodarczą“ zesz. 18 i za „Gazetą Handlową“ z 26, 27 i 28 u. m.

a doraźnie dobrobyt najszerzych warstw ludności, wymaga solidarnego, harmonijnego wysiłku twórczego wszystkich czynników prywatno - gospodarczych przy współdziałaniu czynników publicznych, celem skierowania rozwoju gospodarczego na drogę, wypróbowane w historii wielu pokoleń;

iż jedynie ustrój społeczno - gospodarczy, oparty o zasadę własności prywatnej, a więc zapewniający rentowność gospodarki prywatnej, jest w stanie zabezpieczyć Państwu w formie podatków i pożyczek środki, niezbędne gwoli utrwalenia jego mocarstwowego stanowiska i ziszczenia jego misji cywilizacyjnej;

iż polityka gospodarcza Państwa Polskiego ma do rozwiązania szczególniejsze zadania, wynikające z silniejszego w Polsce, aniżeli w wielu innych krajach przyrostu ludności, jak również z notorycznego niedorozwoju kapitału;

iż wobec tego zasadniczy cel państwowej polityki gospodarczej — wzmocnienie podstaw dochodu społecznego, przy osiągnięciu dobrobytu możliwie szerokich mas ludności — winien być w Polsce realizowany ze szczególnem uwzględnieniem momentów ludnościowych oraz konieczności tworzenia jak najkorzystniejszych warunków dla procesów kapitałotwórczych.

W SPRAWIE OGRANICZENIA PRYWATNO-GOSPODARCZEJ DZIAŁALNOŚCI PAŃSTWA.

Zjazd stwierdza, iż w warunkach pogłębiającego się przesilenia, wymagającego wyteżenia wszystkich sił dla obrony życia gospodarczego oraz równowagi budżetowej Państwa, konieczne jest:

1) ograniczenie do najniezbędniejszych granic reglamentacji życia gospodarczego w kraju celem pozostawienia mu nieskrępowanej możliwości rozwoju;

2) wystrzeżenie się rozszerzania pojęcia konieczności państwowych przy tworzeniu nowych placówek przemysłowych i tworzeniu nowych gałęzi produkcji, celem pozostawienia szerokiego pola inicjatywie prywatnej i zapobieżenia unieruchomienia funduszy państwowych, kosztem obciążenia budżetu;

3) ograniczenie działalności kredytowej Państwa, opartej na środkach budżetowych, a zmierzającej w wielu wypadkach do dalszego angażowania się Państwa w nowych przedsiębiorstwach przemysłowych, w szczególności zaś zastosowanie jak najdalej idącej ostrożności w udzielaniu przez Państwo gwarancji finansowych.

W SPRAWIE WPLYWU SAMORZĄDU GOSPODARCZEGO NA USTAWODAWSTWO.

Gdy podstawą współczesnego państwa jest idea łączenia wszystkich jego twórczych czynników, Zjazd stwierdza, że nowa konstytucja Rzeczypospolitej zapewniać winna bezpośredni udział przedstawicielstwa gospodarczego w działalności ustawodawczej. Zrównanie w prawach Senatu z Sejmem i wydatne oparcie składu Senatu o reprezentację gospodarzą przyczyni się w sposób istotny do ustrojowego zabezpieczenia równowagi interesów, dającej trwałość i pewność wewnętrznej budowy Państwa.

W SPRAWIE UDZIAŁU SAMORZĄDU GOSPODARCZEGO W ADMINISTRACJI STOSUNKÓW GOSPODARCZYCH.

Zjazd apeluje do Rządu Rzeczypospolitej o możliwie rychłe powołanie do życia izb rolniczych w najważniejszych pod względem gospodarczym okręgach Państwa.

Zjazd stwierdza, iż jednym z najskuteczniejszych środków usprawnienia gospodarki samorządu terytorjalnego byłoby przyznanie samorządowi gospodarczo-zawodowemu roli jednego z głównych czynników, konstytuujących skład samorządu powszechnego na terenach miast wydzielonych, powiatów i województw.

Zjazd wypowiada głębokie przekonanie, że przy mającej nastąpić reformie administracji publicznej w Polsce, postulaty sfer gospodarczych w tej dziedzinie zostaną w możliwie najszerzej mierze uwzględnione i że współdziałanie samorządu gospodarczego w wykonywaniu administracji stosunków gospodarczych zostanie znacznie rozszerzone w zakresie:

1) udziału przedstawicieli samorządów gospodarczych w kolegjalnych organach doradczych i opiniodawczych;

2) scentralizowania w izbach czynności, związanych ze stwierdzaniem stanu faktycznego w zakresie, mającym znaczenie dla życia gospodarczego;

3) udziału izb w administracji i nadzorze nad szkolnictwem zawodowym wszelkich typów;

4) scentralizowania w izbach zbierania danych statystycznych i informacyjnych, dotyczących reprezentowanych przez izby przedsiębiorstw i gospodarstw;

5) rozszerzenia uprawnień izb rolniczych w zakresie ochrony roślin;

6) rozszerzenie kompetencji izb rolniczych w zakresie meljoracji rolnej, a w szczególności w dziedzinie nadzoru nad konserwacją urządzeń meljoracyjnych;

7) przekazania izmom rolniczym lokalnych rolniczych zakładów doświadczalnych, stanowiących własność Państwa.

W SPRAWIE ORGANIZACJI HANDLU WEWNĘTRZNEGO ARTYKUŁAMI ROLNICZEMI.

Zjazd pokreśla konieczność otoczenia szczególniejszą opieką ze strony zarówno Państwa, jak i czynników gospodarczych, wewnętrznego handlu rolnego. W szczególności polityka gospodarcza zmierzać winna w kierunku ułatwienia procesów tworzenia się średnich i większych przedsiębiorstw handlowych, prywatnych i spółdzielczych, a to wobec istnienia w przeważnej części kraju wadliwości strukturalnej handlu artykułami rolnymi, polegającej na niedorozwoju jakości

ciowym placówek tego handlu. Ewolucja handlu rolniczego odbywać się winna w związku z ewolucją struktury i położenia rolnictwa, w atmosferze wolnej gospodarki, przyczem wszelką ingerencją czynnika publicznego, wykraczającą poza ramy wyjątkowych konieczności państwowych, uznaje Zjazd za szkodliwą.

W SPRAWIE ORGANIZACJI I STANDARYZACJI EKSPORTU ROLNEGO.

Wzmożenie eksportu rolniczego uzależnione jest od dostosowania towarów, na eksport przeznaczonych, do wymagań odbiorców zagranicznych, co jest do osiągnięcia — między innymi — w drodze scharmonizowania organizacji eksportu rolnego z organizacją produkcji rolnej.

W tym celu organizacje rolnicze w miarę potrzeby będą powoływały odpowiednie związki producentów dla wprowadzenia jednolitych metod produkcji, ujednolicania gatunków odmian i t. p.

Zjazd uważa za pożyteczne istnienie branżowych związków eksporterów, w skład których wchodziłyby również reprezentacje rolniczych i handlowych organizacji, celem zapewnienia współpracy tych czynników w zakresie organizacji eksportu rolniczego.

Zjazd zwraca uwagę na konieczność rozwiązania zagadnienia finansowania eksportu celem umożliwienia handlowi eksportowemu objęcia bezpośredniej gestji na rynkach zbytu i podniesienia jego zdolności konkurencyjnej.

Kazimierz Romaniuk.

Sprawy bieżące

ZATWIERDZANIE UCHWAŁ ZWIĄZKÓW PORĘCZAJĄCYCH, DOTYCZĄCYCH UDZIELANIA KOMUNALNYM KASOM OSZCZĘDNOŚCI UPWAŻNIENIA DO ZACIĄGANIA POŻYCZEK.

Przy zaciąganiu pożyczek przez komunalne kasy oszczędności należy odróżnić dwa wypadki:

1) pierwszy, kiedy statut odnośnej kasy nie przewiduje odpowiedzialności Związku poręczającego wobec osób trzecich za pożyczki zaciągnięte przez kom. kasę oszczędności;

2) drugi, kiedy już sam statut kasy postanawia, że związek poręczający ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich z tytułu zaciągniętych przez kasę pożyczek.

Według brzmienia ustępu drugiego okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 29 sierpnia 1931 r. Nr. 150 (SG. 647/5), zamieszczonego w Nr. 38 „Samorządu“ z roku ubiegłego — tylko w pierwszym wypadku potrzebne jest zatwierdzenie przez władzę nadzorczą odnośnej uchwały związku poręczającego.

Jednakże brzmienie ustępu czwartego tegoż okólnika — według którego do zaciągania przez K. K. O. pożyczek koniecznym jest zawsze, jako nieodłączny warunek, posiadanie upoważnienia związku poręczającego, zatwierdzonego przez władzę nadzorczą — wskazywałoby, że i w drugim z podanych wyżej wypadków potrzebne byłoby zatwierdzenie przez władzę nadzorczą odnośnej uchwały związku poręczającego.

Na skutek zapytania w tej kwestji jednego z wojewodów — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśniło specjalnym pismem (SG. 647/10), iż ust. 4-ty powołanego wyżej okólnika Nr. 150 ustalający,

że do wykorzystania przez komunalną kasę oszczędności uprawnienia do zaciągania pożyczek, chociażby to uprawnienie było w jej statucie przewidziane — koniecznym jest zawsze, jako nieodłączny warunek, posiadanie upoważnienia związku poręczającego, zatwierdzonego przez władze nadzorcze — odnosi się jedynie do tego wypadku, kiedy statut danej kasy nie przewiduje odpowiedzialności związku poręczającego wobec osób trzecich za pożyczki zaciągnięte przez kasę.

Natomiast nie podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej uchwała związku poręczającego, upoważniająca odnośną kasę do zaciągania pożyczek, gdy w statucie tej kasy, oprócz uprawnienia na zaciąganie pożyczek — zawarte jest postanowienie o przyjęciu odpowiedzialności przez związek poręczający wobec osób trzecich z tytułu wszelkich zobowiązań kasy.

W tym ostatnim wypadku właściwa władza nadzorcza może jednak zarządzić nadsyłanie jej do wiadomości odnośnych uchwał związków poręczających, celem roztoczenia ściślejszej kontroli nad gospodarką finansową komunalnych kas oszczędności i stopniem ich zadłużania się.

WALNE ZGROMADZENIE POLSKIEGO BANKU KOMUNALNEGO.

W dniu 7 maja odbyło się Walne Zgromadzenie Polskiego Banku Komunalnego.

Uczestniczyło w zebraniu 120 przedstawicieli Akcjonariuszów. Przed rozpoczęciem obrad uczczono pamięć ś. p. Józefa Beka, jednego z inicjatorów Banku a ostatnio jego komisarza rządowego.

Zebranie zatwierdziło sprawozdanie Zarządu za

r. 1931, wykazujące bilans w sumie 71.309.831 zł. i zysk w sumie 404.992 zł.

Przyjęto jednomyślnie odnośne wnioski Komisji Rewizyjnej i zgodnie z nimi wyrażono uznanie Zarządowi Banku i jego pracownikom.

Stwierdzając pomyślne zakończenie roku, przyjęto jednomyślnie wnioski Rady Nadzorczej w sprawie budżetu i przeznaczenia części zysków.

Różnicę zdań wywołała jedynie sprawa wypłacenia dywidendy. Wobec tego, że duże Banki Warszawskie dywidendy w r. b. nie uchwaliły, Ogólne Zebranie z proponowanej przez Radę Banku 4% owej dywidendy postanowiło wypłacić akcjonariuszom tylko 2%, przelewając resztę do zysków roku 1932.

Do Rady Nadzorczej Banku powołano w częściowych wyborach pp. Szczepkowskiego Dyr. Kasy Oszczędności m. Warszawy, D-ra K. Ducha Wiceprezydenta m. Krakowa, starostę St. Wasiaka i posła W. Dzieduszyckiego.

Do Komisji Rewizyjnej powołano pp. dyr. Z. Chudzyńskiego z Łasku, burm. J. Dodackiego z Łęczycy, starostę J. Gadomskiego, starostę K. Kühna i prezydenta m. Kalisza M. Szarrasa.

WALNE ZEBRANIE WARSZAWSKIEGO ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI.

W dniu 8 maja odbyło się w Polskim Banku Komunalnym doroczne zebranie Warszawskiego Związku Komunalnych Kas Oszczędności. Przed rozpoczęciem obrad uczczono przez powstanie pamięć zmarłych ś. p. dyr. Federowicza z Krakowa i dyr. Lisowskiego z Bielska Podlaskiego.

Obszerne sprawozdanie przedstawione przez Zarząd zebrany w druku wskazuje, że ilość Kas związkowych wzrosła do 134.

Razem z tem rozszerzyły się i czynności Związku, polegające w pierwszym rzędzie na statych rewizjach i lustracjach Kas zrzeszonych. Rozszerzyły

WALNE ZGROMADZENIE ZWIĄZKU ZRZESZEŃ URZĘDNIKÓW I PRACOWNIKÓW KOMUNALNYCH WOJ. ŚLĄSKIEGO.

W dniu 24 kwietnia r. b. odbyło się w Rybniku VI Walne Zgromadzenie Związku Zrzeszeń Urzędników i Pracowników Komunalnych Woj. Śląskiego przy udziale przeszło 100 delegatów.

Zebranie powyższe dokonało wyborów nowych władz Związku, uchwaliło budżet Związku na 1932/33 oraz w wyniku dyskusji nad referatem w sprawie poprawienia bytu pracowników komunalnych i samorządowych powzięło następującą rezolucję:

„VI-te Walne Zgromadzenie Delegatów Związku Zrzeszeń Urzędników i Pracowników Komunalnych Województwa Śląskiego, obradujące w Rybniku w dniu 24 kwietnia 1932 r. z niepokojem dowiaduje się o zamierzeniach, zdążających do dalszego obniżenia poborów pracowników komunalnych, przy czem między innymi ulegnąć mają obniżce dodatki komunalne, wypłacane tytułem pomocy lekarskiej i ekwiwalentu za przejazdy kolejowe.

Z uwagi na silne zaludnienie w Województwie Śląskiem oraz z powodu specjalnej struktury gospodarczej Województwa i związanymi z temi faktami następstw. przeżywanego kryzysu, urzędnik i pracownik komunalny w Województwie Śląskiem, jak nigdzie indziej w Rzeczypospolitej

się też czynności instrukcyjne, korespondencja i interwencje w sprawach Kas, którym Biuro Związku wiele czasu poświęca.

Związek zajmuje się również szkoleniem personelu. Urządził w r. z. 10-dniowy Kurs obejmujący sprawy ściśle z działalnością pracowników Kas związane. Na kursach wykladał szereg wybitnych specjalistów.

W dziedzinie zadań interesujących Kasy całej Polski, Związek współdziała ze Związkiem Związków Kas Oszczędności. Za pośrednictwem tego Związku bierze też udział w nawiązanych stosunkach z kasami oszczędności Czechosłowackimi, które mogą służyć naszym kasom doskonałymi wzorami. Wzory te w ciekawym referacie przedstawił p. Rożkowski.

Związek współdziałał w zorganizowaniu Ogólnopolskiego Zjazdu Kas Oszczędności, który się odbył w r. 1931 w Warszawie. Związek posiada swój organ „Oszczędność“ i wydał w r. b. wartościową książkę „Podręcznik dla Kas Oszczędności“, napisaną przez Dyrektora p. Rozieckiego. Jest to pierwszy podręcznik dostosowany do Polskiej ustawy o Kasach Oszczędności, który też przez Władze Nadzorcze uznany został jako godny zalecenia.

W częściowych wyborach do Władz Związku powołano 1/3 składu Zarządu w osobach pp. posła Dunin-Markiewicza, posła Puławskiego i dyr. Mystkowskiego.

Walne Zebranie uchwaliło nowy statut Związku przewidujący zabezpieczenie reprezentacji w jego władzach Kasom poszczególnych województw.

Na zebraniu silnem echem odbyły się sprawy wiążące się z bieżącą polityką kredytową. Potwierdzono w zupełności opinie przedstawione Ministerstwu Skarbu przez Związek Związków Kas Oszczędności i wezwano Zarząd Związku do przedstawienia Władzom Państwowym trudności wynikających ze zmiany ustaw o postępowaniu egzekucyjnym, uznając konieczność ich nowelizacji.

Polskiej, bezpośredni ma stosunek urzędowy z najliczniejszemi masami naszego społeczeństwa.

Liczne rzesze naszych bezrobotnych, dalej korzystających z opieki społecznej i z pomocy dla najbiedniejszej ludności, tysiące inwalidów wojennych i pracy, wdów i sierot, przedewszystkiem i prawie wyłącznie zna urzędnika i pracownika komunalnego, jako reprezentanta ustawowej pomocy państwowej i samorządowej oraz pomocy prywatnej. Cały nieomal ciężar uspakajania mas bezrobotnych i biednych spada na barki urzędników i pracowników komunalnych a nie będzie przesadą, jeżeli stwierdzimy, że względny spokój wśród głodujących i bezrobotnych jest wynikiem i następstwem usilnej i obywatelskim duchem owianej pracy i zabiegów tychże pracowników komunalnych.

Dotychczasowy stan rzeczy w ogromnej mierze zużywa siły i nerwy urzędnika i pracownika komunalnego. Jeżeli zaś oni w dalszej mierze obarczeni mieliby zostać własnymi, a nowymi troskami o los własny i rodzin, to skutki tego wywołać mogą fatalne następstwa nietylko dla urzędników i pracowników komunalnych ale co gorsza, dla szerokiej mas powierzonych taktowi, pracowitości, zapobiegliwości i życzliwości tychże pracowników publicznych.

Stwierdzamy, że dalsza pauperyzacja stanu urzędniczego wyjdzie tylko na szkodę dobra publicznego i dlatego szóste Walne Zgromadzenie Del. Zw. Z. U. P. K. W. śl. zwraca się do kompetentnych czynników z apelem, by wymienione na wstępie zamierzenia nie zostały wprowadzone w życie“.

Z POSIEDZENIA LWOWSKIEGO WYDZIAŁU WOJEWÓDZKIEGO.

W dniu 22 kwietnia 1932 r. odbyło się posiedzenie Lwowskiego Wydziału Wojewódzkiego, na którym załatwiono przeszło 80 spraw, między innymi zatwierdzono preliminarze budżetowe dwóch powiatowych związków komunalnych oraz trzech gmin miejskich, a mianowicie:

powiatowego związku komunalnego w Kolbuszowej na globalną kwotę dochodów i wydatków zwyczajnych oraz nadzwyczajnych 182.926 zł., powiatowego związku komunalnego w Przeworsku 264.610 zł., miasta oBrystawia 1.774.178 zł., miasta Jarosławia 720.400 zł., miasta Rzeszowa 1.279.274 zł.

Kompresja budżetów w stosunku do roku 1930/31 w kolejności wymienionych wyżej związków komunalnych wynosi: 93.436 zł. (33%) 104.932 zł. (28%), 1.910.114 zł. (52%), 894.614 zł. (56%) i 515.100 zł. (29%). Obniżka ta w stosunku do miasta Borysławia została obliczoną w przybliżeniu z uwagi na to, iż dopiero w r. 1931 wprowadzono w życie rozporządzenie Rady Ministrów o utworzeniu Wielkiego Borysławia.

Na szczególną uwagę pod względem rzeczowego i oszczędnego opracowania budżetu zasługuje gmina miasta Borysławia i gmina miasta Jarosławia.

Równocześnie na powyższym posiedzeniu Wydziału Wojewódzkiego zatwierdzono budżety Komisji Uzdrawiskowych w Truskawcu na ogólną sumę 292.000 zł., w Iwoniczu na 117.000 zł. i Lubieniu Wielkim na 31.800 zł.

ZATWIERDZANIE BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH WOJ. NOWOGRÓDZKIEGO.

W dniach 19, 20, 27 i 28 kwietnia r. b. odbyły się pod przewodnictwem wicewojewody p. Fr. Godlewskiego posiedzenia Nowogródzkiego Wydziału Wojewódzkiego.

Najważniejszym punktem obrad było zatwierdzenie preliminarzy budżetowych 8 powiatowych związków komunalnych województwa na rok 1932/33.

Powiatowe związki komunalne woj. Nowogródzkiego znajdują się w trudnych warunkach finansowych, a niektóre, jak np. nowogródzki i słonimski w bardzo ciężkich. Przyczyny tego leżą w nadmiernym zadłużeniu, a w szczególności

ści zbyt wielkich uciążliwych zobowiązaniach krótkoterminowych. Zadłużenie długoterminowe powiatowych związków komunalnych przekracza sumę 3.600.000, zobowiązania krótkoterminowe (łącznie z passywami przedsiębiorstw) — 4.000.000 zł. podczas, gdy dochody w budżetach na rok 1932/33 (zatwierdzonych) wyniosą okragło 3.400.000. Zadłużenie wspomniane to spadek z okresu dobrej konjunktury, szczególnie z roku 1928/29 i 1929/30, kiedy samorządy miały łatwy dostęp do źródeł kredytów długoterminowego i krótkoterminowego i kiedy z niego korzystały głównie na cele inwestycyjne.

Olbrzymie zaniedbania w województwach kresowych we wszystkich niemal dziedzinach, a więc komunikacji, rolnictwa, zdrowotności, opieki społecznej, postawiły samorządy przed koniecznością wszczęcia energicznej akcji w kierunku odbudowy gospodarczej i kulturalnej tych terenów. Ponadto należy mieć na uwadze ówczesną politykę Państwa nastawioną na inwestycje, dobrą konjunkturę, która zdawała się wskazywać na utrwalenie się przynajmniej na dłuższy okres czasu pomyślności gospodarczej.

Coraz bardziej dotkliwy w skutkach kryzys gospodarczy podciał finanse związków komunalnych, pozbawił je w znacznej mierze subwencji ze strony Państwa, przekreślił realność zaległości podatkowych, na których opierano spłatę przeważnej części zobowiązań krótkoterminowych. W rezultacie ciężar długów spada na barki okrojonych obecnie budżetów. Wzrasta też z każdym rokiem udział w wydatkach działu spłaty długów. Wydatki na ten cel w powiecie nowogródzkim i wołyńskim wynoszą około 33%, zaś w powiecie słonimskim 25% ogółu wydatków zwyczajnych.

Ciężki stan finansowy powiatowych związków komunalnych, spadek wpływów podatkowych nasuwa konieczność jaknajbardziej daleko idących kompresji budżetów. Główną troską wydziału wojewódzkiego było ocenić realność budżetów i dostosować ich wysokość do przewidywanych w roku 1932/33 wpływów gotówkowych. Dopuszczenie do niedoborów gotówkowych, chociażby posiadających pokrycie w zaległościach podatkowych, byłoby równoznaczne z pogłębieniem wymienionych trudności finansowych.

Budżety na r. 1932/33 zostały zredukowane przy zatwierdzaniu przeszło o 850.000 zł. Wysokość ich w porównaniu z latami ubiegłymi przedstawia się w następujący sposób:

Wydatki.

1924	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1932/33
w wykonaniu			preliminowane			zatwierdzone
2.554.000	8.288.000	7.253.000	7.008.000	5.899.000	4.062.000	3.210.000

Cyfry dotyczące lat 1924, 1928, 1929 i 1929/30 przedstawiają wykonanie budżetów, zaś cyfry lat 1930/31, 1931/32, 1932/33 — sumy preliminowane.

Cyfrę 3.210.000, do której wydział wojewódzki zredukował przy zatwierdzaniu preliminarze powiatowych związków komunalnych należy podwyższyć okragło do 3.400.000, t. j. tą sumę kredytów na drogi państwowe, których trzy powiaty nie przewidziały.

Jak wynika z przytoczonych cyfr preliminarze budżetowe na rok 1932/33 są niższe przeszło o 50% od budżetów na rok 1930/31.

Pierwsze miejsce, co do wydatków zwyczajnych zajmują drogi — 29,48%, następnie spłata długów — 21,82%, administracja — 15,34%, opieka społeczna — 8,94%, rolnictwo — 8,49%, zdrowie publiczne — 8,28%.

Zatem administracja, spłata długów i drogi pochłaniają przeszło 66% wydatków zwyczajnych, na pozostałe działy przypada niespełna 34%.

Działalność powiatowych związków komunalnych w r. 1932/33 ulegnie znacznemu ograniczeniu w porównaniu z latami poprzedzającymi. Zjawisko to narzucone koniecznością nie można uznać za pożądane w okresie kryzysu i ograni-

czania działalności niemal we wszystkich dziedzinach przez Państwo.

POZASZKOLNA OŚWIATA ROLNICZA NA TERENIE POWIATU NOWOSĄDECKIEGO (WOJ. KRAKOWSKIE).

Jedną z metod pracy w dziedzinie rozwoju rolnictwa, już dawniej stosowaną na terenie powiatu nowosądeckiego jest urządzenie odczytów, pogadarek oraz kursów. Tam, gdzie pracę w tym kierunku zamierza się dopiero rozpocząć, poza odczytami — urządzone są kilkudniowe kursy, o charakterze ogólnym, zaś w innych gminach, gdzie praca była już systematycznie prowadzona od pewnego czasu, urządza się kursy o charakterze specjalnym (dział rolny, hodowlany, sadowniczy). W roku 1930/31 odczytów i pogadarek na temat uprawy roli, hodowli oraz sadownictwa urządzono ogółem 26 w 18 miejscowościach. Liczba uczestników na powyższych odczytach i pogadankach wahała się od 25 do 60 osób.

W latach ubiegłych ilość urządzanych odczytów była nieco większa, natomiast w 1930/31 roku powiększona została ilość urządzanych kursów gospodarczych, rolniczych, hodowlanych i t. p. Gdy w latach poprzednich ilość urzą-

dzonych kursów dochodziła najwyżej do 8, a ilość dni wykładowych nie przekraczała 43, to w roku 1930 odbyło się 11 kursów z ogólną ilością 73 dni wykładowych, zaś w pierwszym kwartale 1931 roku urządzono w powiecie ogółem 19 kursów (117 dni wykładowych). Liczba uczestników wyżej wymienionych kursów wahała się od 20 — 120 osób. Drugą metodą pracy oświatowej były konkursy rolnicze. Podczas, gdy w roku 1929 zorganizowano na terenie powiatu zaledwie 3 zespoły konkursowe, to w roku 1930/31 ilość zespołów podniosła się do 19-tu, z liczbą 127 uczestników. Praca dzieliła się na konkursy wśród samodzielnych gospodarzy (6 zespołów — 39 uczestników) oraz konkursy przysposobienia rolniczego młodzieży wiejskiej. Tematami konkursów były: 1) uprawa buraków pastewnych, 2) uprawa ziemniaków, 3) uprawa kukurydzy, 4) uprawa kapusty i 5) hodowla kur.

Z DZIAŁALNOŚCI SEJMIKU GARWOLIŃSKIEGO (WOJ. LUBELSKIE) W 1930/31 R.

Drogi.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono roboty konserwacyjne na 70 km. dróg bitych wojewódzkich przy użyciu do tych robót 1632 m³ tłucznia i na 44 km. dróg bitych powiatowych przy użyciu 954 m³ tłucznia.

Zremontowano na tych drogach 23 mostów.

Zbudowano 15,4 km. nowych dróg oraz 7 mostów i przepustów. Niezależnie od powyższego prowadzono roboty konserwacyjne na 128 km. dróg wojewódzkich i powiatowych gruntowych. Nadto sprawowano nadzór nad stanem dróg gminnych bitych i gruntowych.

Zalesianie nieużytków.

Na wiosnę 1930 r. zalesiono 128,5 ha nowych i 25 ha poprawek nieużytków kosztem 12.663 zł. 50 gr. przy czym Sejmik pokrywał z dotacji państwowych i własnych koszt sadzonek i nadzoru technicznego, a zainteresowana ludność dostarczała szarwarku.

Meljoracje.

W roku sprawozdawczym sporządzono w pierwszym rzędzie kataster istniejących zakładów wodnych, gospodarstw rybnych, spółek wodnych, oraz strumieni i rowów osuszających, w wyniku czego okazało się, że zakładów wodnych istnieje 76, gospodarstw stawowych większych 21, mniejszych 19, spółek wodnych 18, rowów osuszających 345 km., których oczyszczono dotychczas 162 km.

Oprócz całego szeregu drobnych spraw wodnych, spowodowanych przeważnie wnoszeniem skargami o podtapianie, brak odpływu i t. p., załatwianych na miejscu, przeprowadzono dochodzeń wodno - prawnych w roku bieżącym 33, sprawdzono dokładnie stan istniejących rowów osuszających i odpływowych w 10 gminach (m. Żelechów, Kłoczew, Osieck, Parysów, Ryki, Sobienie Jeziory, Sobolew, Stężycza, Trojanów, Żelechów), przeprowadzono zdjęcia niwelacyjne i wytyczono 6536 m. b. rowów osuszających i 1400 m. b. rzeki Okrzejki oraz 4 km. Kanału Bilińskiego, wykopano nowych

rowów 2130 m. b., pogłębiono i oczyszczono rzek 2360 m. b. — przy użyciu 498 dniówek roboczych szarwarkowych (gm. Trojanów 780 m. b. rowów, gm. Kłoczów 1350 m. b. rowów i 2360 m. b. rzeki Okrzejki). Niezależnie od tego rozpoczęto roboty ziemne przy przełożeniu koryta rzeki Wilgi we ws. Wilga. Przyjęty do pomocy technikowi dozorca meljoracyjny, na przeciąg 2 miesięcy zajęty był przy pogłębieniu rzeki Okrzejki w gm. Kłoczew, koniecznym dla prac meljoracyjnych prowadzonych przez Urząd Ziemski w pow. łukowskim i przy zapewnieniu odpływów dla spółek wodnych na terenie wsi Borowie, Gózd, Oziemkówna, Miastków, Parysów.

Wydatkowano na roboty meljoracyjne 1635 zł. 26 gr. (głównie na pobory personelu) na przełożenie koryta Wilgi 1.515 zł. 44 gr., na wytrasowanie kanału Bilińskiego 1.203 zł. 55 gr., ogółem 4.354.25 zł.

Weterynarja.

Działalność weterynarji samorządowej zaznaczyła się wydatnie w współdziałaniu z weterynarją rządową w akcji tłumienia chorób zwierzęcych, szczególnie zarazy pryszczycy, grasującej tu w r. 1931.

Preliminarz budżetowy weterynarji samorządowej wynosił 54.000 złotych i był samowystarczalny.

Dochody czerpane były z opłat, pobieranych za oględziny zwierząt rzeźnych i mięsa, a przeprowadzonych przez sejm. lek. wet. i badaczy, oraz z wpływów za leczenie ambulatoryjne chorych zwierząt.

Wydział powiatowy, wychodząc z założenia, że przy tłumieniu chorób zwierzęcych zaraźliwych bardzo ważną rolę odgrywa dezynfekcja zarażonych miejscowości — w kwocie preliminowanej uwzględnił poważną pozycję na środki dezynfekcyjne, przy czem odciażył gminy odnośnie i właścicieli zarażonych zagrod od dostarczania przez nie z innych funduszy środków dezynfekcyjnych. W ub. r. wydano 3.500 zł. na środki dezynfekcyjne.

Działalność personelu weterynarji samorządowej polegała nie tylko na współdziałaniu z weterynarją rządową przy tłumieniu chorób zwierzęcych zaraźliwych, oględzinach mięsa, kontroli ogładaczy, leczeniu i szczepieniu ochronnem zwierząt, ale polegała na współpracy z korporacjami rolniczymi, dozorce nad podkownictwem, dozorce nad targami i jarmarkami zwierzęcymi, dozorce nad zbiorowemi mleczarniami i grzebówiskami.

W 4 siedzibach sejm. lek. wet. założono przychodnie, w których udzielono 500 porad lekarskich.

Propagowano także drogą odczytów wiedzę weterynaryjną. odczytów takich urządzono 16.

Wydział Powiatowy, zwracając uwagę na dostarczanie ludności zdrowych produktów mięsnych, celem przeciwdziałania potajemnemu ubojowi bez oględzin zwierząt i mięsa, wyznaczył premje za wykrywanie uprawiających potajemnie ubój, co przyczyniło się niewątpliwie do zatamowania powyższej działalności.

Oprócz tego Wydział Powiatowy spieszył w miarę funduszy z pomocą przy zakładaniu rzeźni w Maciejowicach i Łaskarzewie, oraz z pomocą właścicielom, którzy utracili inwentarz żywy z powodu chorób, a które nie podlegają ustawowej zapomodze rządowej.

Sprawy gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych

Splacalność i dochowywanie terminów w gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych

Trudności płatnicze, w jakich znalazły się niektóre gminne kasy pożyczkowo-oszcz. przy splatach kredytów państwowych, zmuszają do głębszego zastanowienia się nad istotą i przyczynami tych zmian w ich sytuacji finansowej, które uniemożliwiają im wykonanie swoich zobowiązań.

Biorąc zgrubsza, w b. dowolnem zaokrągleniu, kasy dzielą się na 2 rodzaje: na te, które płacą, i na te, które nie płacą.

Czemu to przypisać? Dlaczego duży szereg kas reguluje swoje zobowiązania w terminie, spłaca skrupulatnie nawet b. poważne kwoty, z uzyskanych kre-

dytów, wywiązuje się w 100% ze swoich zobowiązań, a są nawet coraz częstsze wypadki, że niektóre z nich przekazują gotówkę przed terminem — podczas, gdy inne zalegają z dużymi kwotami, wystosowują alarmujące pisma, powołują się na kryzys, na trudne warunki gospodarczo - ekonomiczne, na niemożności płacenia w najbliższym czasie najdrobniejszych nawet sum i t. d.

Gdzie szukać wytłomaczenia tego stanu? Nie będzie to tajemnicą, że przyczyny tych objawów tkwią w wadliwie stosowanej przez szereg kas polityce kredytowej.

Jeżeliby zbadać w takich kasach poszczególne konta pożyczkobiorców, to okazałoby się, że znajduje się u nich szereg dłużników, którzy od kilku miesięcy, lub nawet od kilku lat nie płacą ani grosza.

Jeżeli jest tak, to winni są przede wszystkim mało uspołecznieni pożyczkobiorcy, ale jeszcze większą winę ponoszą same kasy. Psychologia dłużnika we wszystkich krajach i we wszystkich czasach skłania się do jaknajdłuższego zatrzymania pożyczonej sumy. Wierzyciel nie żądający zwrotu jest nietylko wierzycielem niedołężnym i złym dla swojej kieszeni, ale jeszcze demoralizującym otoczenie i wytwarzającym szczególną dzisiaj psychozę: nie płacących nie dlatego, że nie mogą, ale, że nie chcą. Rzecz naturalna, że skoro 2 rolników nie płaci, bo kasa od nich nie żąda dostatecznie zdecydowanie i w terminie, to i 3-i rolnik-dłużnik też nie zapłaci, chociażby miał na to przygotowaną gotówkę.

Trudno zgodzić się z faktem, że dany pożyczkobiorca, będąc dłużny danej kasie np. 50 lub 100 zł. od 1929 roku, nie spłacił dotychczas ani długu, ani odsetek. Kryzys tu nie może grać roli, to są rzeczy niedopuszczalne.

Kasa przede wszystkim ponosi tutaj wielkie straty na odsetkach, a wskutek tego wszystkie jej bilanse roczne od tego czasu będą wykazywać zmniejszone zyski, lub większe straty. Przy większej liczbie takich należności kasa musi znaleźć się w trudnościach finansowych, chociażby miała najwydatniejsze kredyty, a konjunktury ogólno-państwowe były pomyślne.

Niesumienny dłużnik, od którego nie żądają w terminie spłat, demoralizuje otoczenie, zarażając je niepłaceniem.

Czy kasa nie mogła w przepisany terminie płatności albo ściągnąć doraźnie tych swoich drobnych należności, albo też rozterminować przy najmniejszych, ale *p e r j o d y c z n y c h* spłatach? Przede wszystkim z dłużnikiem musi być utrzymany stały kontakt. Z zaniedbania tego z drobnych zaległości od kilku dłużników wyrastają sumy, do-

sięgające nieomal całego portfela wekslowego.

W konsekwencji tego stanu, nie mówiąc już o tem, że poważne zaległości w odsetkach od dłużników wpływają niezwykle niekorzystnie na bilanse roczne, kasa występuje w terminie płatności kredytów państwowych, lub, co jest godne stanowczej nagany, po terminie płatności, z prośbą o prolongatę, gdyż nie może płacić. Jako klasyczny motyw tej niemożności podaje, że: „wszczęta egzekucja nie daje w szybkim tempie konkretnych wyników, więc, aby nie rujnować poszczególnych gospodarstw rolnych“... i t. d.

Całkiem słusznie. Egzekucja nie może dać natychmiast wydatnych rezultatów. Ale kiedy ta egzekucja została wszczęta? Może po roku lub 2-ach od daty płatności danego zobowiązania? Wtedy, kiedy dłużnik sprzedał dawno część swego dorobku, z którego mógł spłacić swoją pożyczkę w swoim terminie, a gotówkę zużył na co innego, kiedy zaszły może niepomyślne zmiany w jego gospodarstwie, kiedy kryzys pogłębił się i uczynił z wyplacalnych — bankrutów!

Środki przymusowe są celowe i mogą być zupełnie skuteczne, o ile są zastosowane w terminie. W przeciwnym wypadku oprócz niepowodzenia mogą wywołać również rozgoryczenie.

Energję swoją kasa winna stosować wtedy, gdy dłużnicy okazują opieszałość i nie dotrzymują zobowiązań, a nie, gdy kredyty otrzymane przez kasy, zupełnie słusznie są żądane z powrotem.

Spółceństwo nie wychowuje się przez egzekucję, ale przez stanowcze wymaganie dochowywania terminów.

Nie będziemy tutaj dyskutować o niezbędności, czy celowości egzekucji w dzisiejszych czasach. Jedno jest niewątpliwe. Egzekucja, jako środek przymusowy, zawsze da pewien wynik, o ile jest wszczęta we właściwym czasie.

Do zarządów poszczególnych kas należy uznać, czy zwrotu pewnych pożyczek należy dochodzić drogą przymusową, czy też z danymi dłużnikami należy porozumieć się i rozłożyć im dług chociażby po 5 lub 10 zł. miesięcznie. Nawet w tym wypadku kasa dysponowałaby pewnym funduszem co miesiąc i nie potrzebowałaby kompromitować się oświadczeniem o swojej niewypłacalności.

Mówimy tutaj o tych niektórych kasach, które nie uświadomiły sobie dotychczas tego podstawowego czynnika w życiu gospodarczo - kredytowym, jakim jest dochowywanie terminów.

Na czynniku tym oparte są wszelkie poczynania społeczno - ekonomiczne, jak również sama istota kredytu.

St. Ostrowski.

Rozwój gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych w województwie warszawskim w r. 1931

Rok 1931 był dla gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych w województwie Warszawskim rokiem zasadniczego przełomu. Kryzys gospodarczy powodujący poważne trudności w gospodarstwie społecznym i państwowym, osłabił napięcie akcji kredy-

towej gminnych kas, czyniąc ją bardziej passywną wskutek zmniejszenia spłacalności pożyczek, ale równocześnie przesunął i przegrupował siły finansowe kas na ich korzyść, gdyż wpłynął poważnie na zmniejszenie się zadłużenia gminnych kas nazew-

nań przy równoczesnym znacznym wzroście kapitałów lokalnych, jak kapitały własne a w szczególności wkłady oszczędnościowe.

Szybki wzrost kapitałów lokalnych umożliwił nie tylko zachowanie wysokości sum udzielanych pożyczek, lecz nawet spowodował nieznaczne zwiększenie stanu pożyczek, przypadających średnio na jedną kasę.

W tych warunkach skutki kryzysu gospodarczego przyczyniły się w pewnym stopniu do skierowania gminnych kas na drogę prawidłowego rozwoju i należy pragnąć, aby obecny kierunek ich rozwoju został zachowany i odpowiednio wzmocniony przez miarodajne czynniki.

Z założonych i uruchomionych na terenie województwa Warszawskiego 165 gminnych kas, rozporządzam materiałami dotyczącymi 139 kas. Rozpatrywane kasy stanowią nasycenie przeszło 43% gmin województwa, których jest ogółem 301. Ogółem istniejące kasy stanowią 54% nasycenia kasami gmin województwa Warszawskiego, co stawia go na 4 miejscu w rzędzie 7 województw posiadających gminne kasy.

Analiza dorobku gminnych kas na omawianym terenie w r. 1931 przedstawia się co do ważniejszych pozycji bilansów brutto i netto jak następuje (p tabl. na str. 334).

Wzrost kapitałów własnych gminnych kas, osiągnął w r. 1931 najwyższe napięcie, w porównaniu z latami ubiegłymi, dotyczy to w szczególności kapitału zasobowego.

Przyrost kapitału zakładowego przeciętnie na jedną kasę w r. 1930, w stosunku do r. 1929 wynosił około 15%, przyrost tegoż kapitału w r. 1931, w stosunku do r. 1930 wyniósł przeszło 15%.

Przyrost kapitału zasobowego przeciętnie na jedną kasę w r. 1930, w stosunku do r. 1929 wynosił 17%, przyrost tegoż kapitału w r. 1931 w stosunku do r. 1930 wyniósł przeszło 45%.

Nieznaczna różnica przyrostu kapitału zakładowego pomiędzy latami 1930 — 1931 powstała wskutek utworzenia w r. 1930 dwudziestu nowych kas z minimalnym ustawowo kapitałem zakładowym, t. j. po 2.000 zł., a następnie wskutek rzadszych, dodatkowych dotacji gmin na kapitały zakładowe kas, które wyniosły w 16 kasach zaledwie sumę 9.624 zł. Pozostały przyrost pochodzi z czystych zysków.

Wzrost kapitałów zasobowych pochodzi wyłącznie z czystych zysków. W dziewięciu wypadkach na kapitał zasobowy nie przelewały kasy żadnych sum, przenosząc całą sumę czystego zysku na kapitał zakładowy.

Operacje wkładami oszczędnościowymi wzrosły w gminnych kasach w 1931 r. w porównaniu z innymi operacjami, ale oprócz kapitałów zasobowych, najwydatniej.

Przyrost wkładek oszczędnościowych, przyjętych w ciągu roku wraz ze stanem na początku roku, przeciętnie na 1 kasę w 1930 r. w stosunku do r. 1929 wyniósł 30%, przyrost wkładek oszczędnościowych w 1931 r. w stosunku do roku 1930 wyniósł 37%.

W cyfrach przyrost ten wyraził się przeciętnie na jedną kasę w 1930 r. w stosunku do r. 1929 sumą

2.605 zł., zaś w 1931 r. w stosunku do 1930 r. sumą 5.272 zł.

Wyплаты wkładek w ciągu roku przeciętnie na jedną kasę w 1930 r. w stosunku do r. 1929 wynosiły wzrost o 9%, wypłaty w 1931 r., w stosunku do 1930 r. wynosiły wzrost o 42%. W cyfrach wypłaty wkładek wynosiły w 1930 r. w stosunku do 1929 r. przyrost o sumę 179 zł., w 1931 r. w stosunku do 1930 r. przyrost wyniósł sumę 1.547 zł.

Stan wkładek wzrósł w stosunku 1930 r. do 1929 r. i 1931 do 1930 r. jednakowo o 36%, w cyfrach stan ten osiągnął w stosunku lat 1930 do 1929 przyrost o 2.426 zł. i w stosunku lat 1931 do 1930 przyrost o 3.724 zł.

Ruch wkładek zyskał więc na rozmachu i żywotności, znaczne bowiem zwiększenie wpłat nietylko wyrównało poważny wzrost wypłat, ale zwiększyło poważnie ostateczny stan wkładek.

Na 139 gminnych kas 93 kasy wykazały liczbę posiadanych wkładów, w tem wkładów osób było w końcu roku 9071, wkładów instytucyj 110. Przeciętnie więc na 1 kasę wypadło wkładów osób 97,5, wkładów instytucyj 1,2.

Oprocentowanie płacone przez kasy od wkładek wynosiło od 7 do 10%, przeważnie jednak 8 i 9 w zależności od terminu.

Zaznaczyć należy, że akcja zbierania wkładek oszczędnościowych nie została jeszcze należycie uporządkowana. Na 139 kas zaledwie 20 ma opracowany plan akcji, wykonywany konsekwentnie, z których 12 przekroczyło (według stanu na dzień 31.XII) sumę 25.000 zł., minimalną według mnie jako sprawdzian zdolności rozwojowych kas. Do kas tych należą: 1) Stawiszyn 113.084 zł., 2) Strzegocin 97.490 zł., 3) Bąków 93.116 zł., 4) Radzików 69.520 zł., 5) Niechłonin 49.501 zł., 6) Wąpielsk 45.608 zł., 7) Grodzisk 42.368 zł., 8) Bądkowo 37.606 zł., 9) Nieborów 35.981 zł., 10) Ruskowo 31.480 zł., 11) Zatory 27.806 zł. i 12) Szczepkowo 25.196 zł.

Oprócz powyższych kas inne idą po linii najmniejszego oporu. Do takich zaliczyć należy przedewszystkiem te kasy, które mało dbają o wkładki i rozporządzają wkładami na sumę kilkuset lub powyżej kilku tysięcy złotych; następnie kasy w liczbie 47, które stosują potrącenia wkładów z udzielonych pożyczek, zamiast wyszukiwać inne źródła. Ostatnie kasy osiągają nieraz po kilkanaście tysięcy złotych wkładek, jednak wartość wkładek potrąceniowych jest dla istotnej idei oszczędności problematyczna.

Dotkliwie odczuty, ale w skutkach ostatecznych wysoce dodatnim, był fakt znacznego spadku zadłużenia gminnych kas w bankach. Jeżeli jeszcze w stosunku lat 1930 do 1929 zaznacza się wzrost absolutnego zadłużenia, to jednak przeciętnie na jedną kasę następuje spadek zadłużenia, wynoszący 4% t. j. 555 zł. Jeszcze wyraźniejszy spadek zadłużenia kas zaznacza się przeciętnie na jedną kasę w stosunku lat 1931 do 1930, który wyniósł przeszło 35% t. j. 4.734 zł.

Wzrost udzielonych pożyczek przeciętnie na jedną kasę w stosunku lat 1930 do 1929 wyniósł 10%, t. j. 2.825 zł., zaś w stosunku lat 1931 do 1930 wyniósł 2%, t. j. 607 zł.

Posiadane dla 70 gminnych kas dane stwier-

d. l.	Powiaty	Liczba Kas objętych sprawozdaniem	Ważniejsze pozycje obrotu						Ważniejsze pozycje bilansu						Suma ogólna		
			Pożyczki		Wkłady		Długi		Stan czynny		S t a n b i e r n y		Długi	Zyski			
			wydane	splacone	zwrócone	przyjęte	zwrócone	zaciągnięte	Pożyczki	Straty	Kapitał zakł.	Kapitał zasob.				Wkłady	
Ogółem w r. 1931			139	5,978,308	2,433,527	519,805	1,974,473	1,489,189	2,738,186	3,544,691	4,380	676,906	120,827	1,454,668	1,253,897	118,056	3,761,526
1	Biański	10	551,963	176,739	37,937	199,551	95,937	212,100	375,224		72,282	10,177	161,614	116,163	10,484	386,672	
2	Ciechanowski	5	272,793	124,390	18,902	63,441	67,779	124,204	148,403	2,354	44,042	3,574	44,539	56,425	5,228	157,407	
3	Gostyniński	8	245,799	125,151	15,924	68,452	61,589	87,934	120,648		30,014	4,055	52,528	26,345	5,023	125,526	
4	Grójceński	9	241,315	88,780	17,533	66,185	47,446	102,023	152,535	452	38,757	5,890	48,652	54,577	5,328	165,414	
5	Kutnowski	10	311,161	117,558	16,737	57,841	97,997	207,590	193,603	354	38,659	5,835	41,104	109,593	6,960	212,942	
6	Lipnowski	2	80,486	29,347		19,590	13,870	32,423	51,139		9,265	2,428	19,590	18,553	937	51,896	
7	Łowicki	9	541,277	273,420	100,966	260,898	134,323	180,576	267,857		40,939	6,755	159,932	46,253	8,726	276,928	
8	Makowski	5	168,755	70,429	12,299	56,689	51,479	80,301	98,036	295	21,585	2,001	44,390	28,722	3,003	103,349	
9	Mińsk Mazow.	5	224,930	99,801	6,544	37,957	57,388	118,772	125,129		23,889	5,867	31,413	61,384	3,286	129,298	
10	Mławski	11	554,948	184,454	48,113	299,838	141,662	225,161	370,494	142	45,414	7,778	251,725	83,499	9,514	382,053	
11	Nieszawański	5	273,347	118,205	41,665	137,491	79,191	116,660	155,342		21,637	3,029	95,826	37,469	2,577	164,558	
12	Płońcki	1	20,120	6,461		2,184	7,460	11,500	13,659		5,000	440	2,184	4,040	1,085	13,677	
13	Płoński	12	423,012	147,415	8,597	51,335	86,732	242,122	275,597		53,383	9,827	42,738	155,390	12,090	281,025	
14	Przasnyski	4	89,192	40,628	1,941	16,917	35,656	57,043	48,564		14,533	1,901	14,976	21,387	1,000	56,247	
15	Putuski	4	168,102	77,134	18,952	56,585	35,992	51,614	90,968		21,645	4,876	37,633	15,622	2,707	96,012	
16	Radzyński	4	267,576	125,795	26,984	78,845	84,667	120,764	141,781		38,946	11,219	51,861	36,097	5,363	156,402	
17	Rawski	6	327,441	119,849	8,135	46,303	82,079	187,091	207,592	783	38,077	11,296	38,168	105,012	4,729	212,911	
18	Rypński	8	217,950	88,737	14,124	71,066	36,737	72,505	129,213		21,506	4,113	56,942	40,768	4,318	130,405	
19	Sierpecki	5	382,474	150,188	72,590	221,333	76,892	148,000	232,286		26,454	6,496	148,743	71,108	9,299	268,167	
20	Skierniewicki	6	312,189	130,381	34,660	103,344	104,662	190,606	181,808		29,638	4,372	68,684	85,944	5,471	199,985	
21	Sochaczewski	1	61,106	32,418	6,210	20,032	12,990	21,630	28,688		4,291	1,367	13,822	8,640	1,187	30,848	
22	Warszawski	7	208,853	95,275	9,470	33,789	71,674	134,580	113,578		28,591	7,172	24,319	62,906	8,977	135,799	
23	Włocławski	2	33,519	10,972	1,522	4,807	4,987	12,987	22,547		8,359	359	3,285	8,000	754	24,005	
Przebieganie na 1 Kasę				43,009	17,507	3,739	14,205	10,713	19,699	25,501	31	4,870	869	10,485	9,020	27,061	
Ogółem w r. 1929			149	6,294,672	2,991,397	299,888	942,894	1,902,704	4,034,811	3,303,265	1,924	531,518	45,914	643,008	2,132,098	100,346	3,543,566
Przebieganie na 1 Kasę				42,246	20,076	2,013	6,328	12,770	27,079	22,169	13	3,567	309	4,315	14,309	673	23,782
Ogółem w r. 1930			162	7,615,532	3,566,486	355,059	1,447,210	2,386,746	4,614,891	4,049,046	4,971	672,623	78,528	1,092,151	2,228,145	162,147	4,353,547
Przebieganie na 1 Kasę				47,009	22,015	2,192	8,933	14,733	28,487	24,994	30	4,152	485	6,741	13,754	1,000	26,874

dzają udzielenie przez nie 9.500 pożyczek, t. j. przeciętnie na jedną kasę 135,7 pożyczek. Średnia wysokość pożyczki wynosiła około 175 złotych. Należy zaznaczyć, że wskutek trudniejszego zdobywania środków obrotowych i większej przezorności zarządów w okresie kryzysu, średnia wysokość pożyczek obniżyła się w ciągu ostatnich dwu lat od 15 do 20%.

Terminy, na jakie udzielano pożyczek, trwały od 3 do 36 miesięcy, najczęściej jednak 6 i 9 miesięcy, rzadziej 3 i 12 miesięcy, zaś na terminy do 36 miesięcy pożyczki są udzielane ze specjalnych kredytów z funduszy państwowych na specjalne cele rolnicze.

Oprocentowanie pożyczek wynosiło od 10 do 14%, najczęściej jednak 12%.

Cele, na jakie są brane pożyczki, uległy ograniczeniu, ponieważ intensywność gospodarki rolnej zmalała, zmniejszyły się więc pozycje na zakup sąsiedzki ziemi, nasion, nawozy sztuczne, maszyny. Najczęstsze cele pożyczek stanowią: kupno niezbędnego inwentarza żywego, rzadziej martwego, naprawa budynków i spłaty rodzinne oraz uciążliwych długów prywatnych.

Pomimo pogorszenia się spłacalności pożyczek i częściowego zalegania pożyczkobiorców z opłatą procentów, kasom udało się uniknąć poważniejszych

strat, gdyż dotąd zupełna niewypłacalność dłużników kasy zdarza się rzadko.

W tych warunkach straty poniosło zaledwie 8 kas na sumę 4.380 zł. Jeden tylko wypadek dotyczy nadużyć, zaś w dwóch wypadkach przyczyniły się do strat nadmierne koszty handlowe. W pozostałych pięciu wypadkach strat udałoby się prawdopodobnie uniknąć przy regularnym ściąganiu zaległych procentów.

Również ze względu na zaległe od pożyczek odsetki czyste zyski kas uległy zmniejszeniu. Wynosiły one przeciętnie na jedną kasę w stosunku lat 1930 do 1929 jeszcze wzrost o 33%, t. j. 327 zł., ale w stosunku lat 1931 do 1930 spadły o 15%, t. j. o 150 zł. Zaznaczyć należy brak w kasach wyraźnej tendencji do obniżania kosztów handlowych, w szczególności kosztów wyjazdów w sprawach zaciągania pożyczek w bankach.

Suma bilansowa 139 kas nieznacznie wzrosła w roku sprawozdawczym, aczkolwiek znacznie słabiej niż w 1930 r. Wzrost ten przeciętnie na jedną kasę w stosunku lat 1930 do 1929 wynosił 12%, t. j. sumę 3.092 zł., zaś w stosunku lat 1931 do 1930 zaledwie 1%, t. j. 187 zł.

J. Długokęcki.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 10. V. 1932)

1 dol. St. Zjedn. — 8.91 zł. — 8.87 zł.
100 frank. szwajc. — 174.73 — 173.87 zł.
1 funt. szterl. — 32.99 — 32.67 zł.
100 frank franc. — 35.04 zł. — 35.22 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 10. V. 1932 r.)

4 proc. pożyczka inwestycyjna 87.50 zł. 3 proc. poż. państw. budow. 38.35, zł. 4 proc. państwowa poż. premjowa dolarowa zł. 46.50, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w zlocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. w zł. w zlocie = 161.68 złotych obieg.) 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83.25 zł. 8 proc. Listy zastawne Banku Rolnego 94.00 (w złotych w zlocie = 161.68 złotych obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Bank Roln. 83.25 zł. 4 1/2 proc. Listy Zastawne Ziemskie — 37.25 zł. 8% obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. — 93 zł.

4 1/2 % Listy Zastawne m. Warszawy 40.00 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 59.75. 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa 55.00 8% Listy Zastawne m. Łodzi 60.75 zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina 53 50. 8 proc. Listy Z. m. Częstochowy 55.60. 8% L. Z. m. Kielc 52.00
Akcje Banku Polskiego 70.00 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania)

W dn. 10. V. 1932 r. Warszawa:
Zyto 30 — 30.25 zł.
Pszenica 32 — 33.00 zł.
Jęczmień 26.00 — 24.00 zł.
Owies 27 — 25 zł.

NABIAŁ.

(W dniu 27. IV. 1932 r. Warszawa)

Mleko niezbiernane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0.25 zł.
Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 3.40 zł., mleczarskie deserowe II gat. 2.80 zł., mleczarskie solone 3.20 zł., osetkowe 2.40 zł.
Ceny masła w detalu rozumieją się o 15 % więcej cen hurtowych
Jaja świeże za sztukę 0.9 zł.

Poradnik samorządowy

1. Pytanie: urząd gminy Piekary powiatu błońskiego zapytuje:

czy podatek wojskowy winni opłacać osoby, czynając od poboru 1930 r., czy też z dawniejszych lat, do lat 40 względnie 50 wieku.

Odpowiedź: wątpliwość ta została usunięta przez wydanie okólnika Nr. 46 Min. Spraw Wewn. z dnia 13 kwietnia 1932 r. Nr. Wojsk. F. 5/1, który to okólnik wyjaśnia, że opodatkowaniu podlegają jedynie urodzeni w roku 1898 oraz młodsi.

2. Pytanie: urzędnik samorządowy z województwa centralnego zapytuje:

1) kto uprawniony jest do wnoszenia odwołań od zatwierdzonego budżetu przez Wydział Powiatowy: czy rada gminna, czy też ogólne zgromadzenie gminne i jakie rozporządzenie władz sprawę tę reguluje?

2) czy okólnik Min. Spraw Wewn. Nr. 209 z dn. 1.XII.1930 r. L. SF. 3358/1, zawiera jakie wskazówki, że rada gminna lub organ wykonawczy związku

komunalnego może w ciągu 14 dni od daty doręczenia decyzji władzy nadzorczej o zatwierdzeniu budżetu wnieść odwołanie do wyższej instancji?

Odpowiedź: 1) wchodzi tu w grę postanowienia § 13 rozporz. Prezyd. Rzplitej z dnia 17.VI.1924 r. (D. U. R. P. Nr. 51 p. 522), a więc wynikające z niego przepisy art. 38 — 41 ustawy z dnia 11.VIII.1923 r. (D. U. R. P. Nr. 94 p. 747). Ponadto należy tu mieć na względzie przepisy ustawy z 2.III.1864 (art. 208 pkt. 2, 216 pkt. 2) i dekretu z dnia 27.XI.1918 r. (art. 7 lit. a i art. 13). Z powyższych przepisów wynika, że o ile zebranie gminne uchwaliło budżet, to ono tylko może wnieść odwołanie, chyba, że uprzednio już upoważniło wójta do wniesienia ewent. odwołania. Jeżeli budżet uchwałała w drodze wyjątku (art. 13 dekretu) rada, to ona wnosi odwołanie, a wójt w wypadku jak wyżej.

2) okólnik Min. Spraw Wewn. Nr. 209 z dnia 1.XII.1930 r. (Dz. Urzęd. M. S. W. Nr. 20 p. 398, bądź Zbiór Zarząd. M. S. W. t. II, str. 1754 poz. 1) stanowi, że odwołanie może wnieść jedynie organ uchwałodawczy gminy i to w ciągu 14 dni po dniu doręczenia orzeczenia władzy nadzorczej organowi wykonawczemu.

3. Pytanie: urząd gminy Rzekuń pow. ostrołęckiego zapytuje:

czy list zawierający korespondencję o zwrot za-

pomogi udzielonej stałej mieszkance innej gminy podlega opłacie pocztowej w myśl ustawy z dnia 3.VI.1924 r. o poczcie, telegrafii i telefonii (Dz. Ust. Nr. 58, poz. 584).

Odpowiedź: na podstawie art. 23 punkt. 1 lit. c ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 58 p. 584) urzędy samorządowe mogą wysyłać zwykłe przesyłki pocztowe bez opłaty pocztowej jedynie w wykonywaniu poruczonego zakresu działania. Wypadek, o którym mowa w zapytaniu, dotyczy spraw opieki społecznej, a więc zagadnienia uregulowanego ustawą z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (D. U. R. P. Nr. 93 p. 726), a należącego do własnego zakresu działania gmin.

4. Pytanie: urząd gminy Serniki pow. lubartowskiego zapytuje:

czy należności gminnej kasy poż.-oszczęd. są ściągane z nieruchomości, tak jak należności podatkowe, czy też traktowane są narówni z innymi długami prywatnymi?

Odpowiedź: § 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30.XII.1924 r. o gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych (D. U. R. P. Nr. 118 poz. 1069) postanawia, że należności gminnych kas poż.-oszczędnościowych są ściągane trybem administracyjnej egzekucji.

H. i P.

Nadesłane

„STATYSTYKA SAMORZĄDOWA“.

Niedawno wyszedł z druku specjalny zeszyt Wiadomości Statystycznych poświęcony samorządowi. Zeszyt ten pod nazwą „Statystyka Samorządowa“ w pewnym stopniu ma wypełnić lukę powstałą wskutek nieukazania się Rocznika Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej. Zeszyt ten zawiera cały szereg tablic, odnoszących się do samorządu czy to bezpośrednio czy też dotyczących zjawisk życia ściśle związanych z samorządem. Pewna część danych interesujących samorządowca znajdzie się w innych zeszytach Wiadomości Statystycznych. Wykaz tych zeszytów zamieszczony jest w „Statystyce Samorządowej“.

Na treść zeszytu „Statystyki Samorządowej“ składają się następujące działy i tablice:

I. Samorząd Terytorjalny.

- 1) Wydatki i dochody związków komunalnych (7 tablic).
- 2) Zobowiązania związków samorządu terytorjalnego (1 tablica).
- 3) Pożyczki samorządu terytorjalnego (5 tablic).
- 4) Banki komunalne (2 tablice).

- 5) Komunalne Kasy Oszczędności (5 tablic).
- 6) Przedsiębiorstwa komunalne (3 tablice).

II. Samorząd Gospodarczy.

- 1) Wydatki i dochody izb rolniczych handlowo - przemysłowych i rzemieślniczych (1 tablica).

III. Rolnictwo i hodowla.

- 1) Rolnictwo (3 tablice).
- 2) Hodowla (2 tablice).

IV. Ubezpieczenia społeczne.

- 1) Fundusz bezrobocia (2 tablice).

Pozatem dla nabywców tego wydawnictwa dołączone będzie dodatkowo zestawienie miast Polski, liczące ponad 10 tys. mieszkańców z liczbą ludności według spisu z 9 grudnia 1931 r. Spodziewać się należy, że niska cena tego zeszytu (1 złoty) uprzystępni szerszemu ogółowi korzystanie z danych oświetlających gospodarkę samorządową i tło, na którym ona się rozwija.

Skład główny: administracja wydawnictw Gł. Urz. Statystyki Al. Jerozolimska 32, I piętro, tel. 610-93.

Komunikaty

FUNDUSZ STYPENDJALNY IM. Ś. P. JÓZEFA BECKA.

W dalszym ciągu zadeklarowano następujące kwoty:	
Wydział Powiatowy Równe	— 250 zł.
„ „ Buczacz	— 250 „
„ „ Zdołbunów	— 200 „
„ „ Kosów - Poleski	— 150 „
„ „ Piotrków	— 100 „

Razem 950 zł.

Koło Samorządowców, Absolwentów W. S. H. składa tą drogą serdeczne podziękowanie wszystkim tym, którzy przyczynili się do powiększenia powyższego funduszu.

W nr. 9 tyg. „Samorząd“ winno być „Pracownicy Wydziału Powiatowego, Magistratów i Gmin Wiejskich powiatu Kosów - Poleski 165 zł.“, co niniejszem prostujemy.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

SP. Z O. O. W WARSZAWIE

POLECA

WYDAWNICTWA BIBLIOTEKI SAMORZĄDOWEJ I KOMISY:

	Cena		Cena
1. Prof. A. Pragier: „Zarys skarbowości komunalnej“. Część I-sza i II-ga, dwa tomy, razem..	zł. 4.—	27. Kalendarz Samorządowy (siedem tomów)	
2. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Sprawa drogowa w Polsce“	„ 1.20	Na r. 1926	„ 1.—
3. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ tom I i II	„ 14.—	Na r. 1927	„ 2.—
4. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. III	„ 14.—	Na r. 1928	„ 2.—
5. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. IV	„ 25.—	Na r. 1929	„ 2.—
6. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. V	„ 18.—	Na r. 1930	„ 3.—
7. „Działalność pow. związ. komun. w dziedzinie zdrowia publicznego“	„ 0.50	Na r. 1931	„ 5.—
8. „Sadownictwo w Samorządzie Powiatowym“ ..	„ 0.50	Na r. 1932	„ 7.—
9. A. Bogusławski: „Samorząd w ubiegłym dziesięcioleciu“	„ 0.50	28. „Działalność Sejmiku Skierniewickiego. Osiem lat pracy“	„ 2.—
10. Skorowidz banków państw. i akcyjnych, Kas Oszczędności, Spółdzielni Kredytowych Rzplitej Polskiej“ nowe wydanie w oprac. Stef. Stan. Kwiatkowskiego	„ 7.—	29. „Sejmikowe komisje rewizyjne (wzory, regul.)“ ..	„ 0.50
11. „Z zagadnień samorządu“	„ 2.—	30. S. Głiszczyński: „Instrukcja Biurowa dla urzędników gmin wewn. organ. gminy w b. zab. rosyjskim“	„ 1.—
12. Inż. Józef Cwikiel: „Znaki Drogowe“	„ 3.20	31. K. Windakiewicz: „Prawo o związk. międzykomunalnych“	„ 5.—
13. Dr. M. Jaroszyński: „Samorząd terytorjalny w Polsce“	„ 1.50	32. Inż. A. Zaleski: „Drzewa przy drogach“	„ 3.—
14. Dr. M. Jaroszyński: „Gospodarka gmin wiejskich na tle stanu finansów gminnych“ — oraz „Znaczenie opłat drogowych“ (w jednym tomie)	„ 3.—	33. „Zagadnienie organizacji oszczędności“ (Zbiór referatów, wygłosz. na zjeździe Delegatów K. K. O. 1929 r.), cz. I	„ 5.—
15. J. Bek: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowie na polu popierania sadownictwa“	„ 1.50	34. „Zagadnienie organizacji oszczędności“, cz. II ..	„ 2.50
16. St. Pachnowski: „Przepisy budżetowe dla związków komunalnych“ (obowiązująca instrukcja budżetowa, wzory, wyjaśnienia). Wyczerpane, nowe wyd. w oprac.	„ 5.—	35. Polak Tadeusz: „Pomoc kredytowa“	„ 2.75
17. Z. Pietkiewicz: „Gospodarka miast polskich“ ..	„ 5.—	36. Inż. W. Marzec: „Administracja i organizacja robót“	„ 12.—
18. Projekt organizacji prac statystycznych w powiatowych związkach komunalnych. (Odbitka z kwartalnika Statystycznego G. U. S.)	„ 2.50	37. Smerek: „Banki Komunalne w Polsce“	„ 2.50
19. St. Podwiński: „Bibliografia literatury polskiej o samorządzie terytorjalnym“	„ 3.—	38. B. Markowski: „Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach“	„ 2.50
20. St. Podwiński: „Ustrój samorządu powiatowego na terenie b. zaboru rosyjskiego“	„ 2.—	39. Achilles Rosenkranz: „Opłaty stemplowe, wiążące się z działalnością K. K. O.“	„ 2.—
21. St. Podwiński: Tabelaaryczne zestawienie organizacji sam. terytorj.	„ 1.20	40. S. Woyzbun: „Historja bankowości“	„ 2.—
22. St. Podwiński: Wskazówki dl inspektorów samorządu gminnego	„ 3.—	41. M. Turskiego i T. Wolframa: „Polska Tabela Procentowa“ w opracie	„ 10.—
23. St. Tomaszewicz: „Zarys zasad naukowej org. pracy“	„ 6.—	42. Dr. K. Windakiewicz: „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej“ — za 1 egz.	„ 5.—
24. Kowalczewski: „Stan mieszkań służby folwarcznej“	„ 1.50	43. A. K. Czyżowski: „Szara Książeczka“ za 1 egz. ..	„ 1.20
25. Inż. Z. Rudolf: „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek“	„ 3.50	44. K. Kühn: „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“	„ 5.—
26. Pamiętnik Zjazdu Przedstawicieli Sejmików Powiatowych		45. J. Długokęcki: „Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności“	„ 1.20
w roku 1925	„ 1.—	46. B. Brodowski: „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce“	„ 6.50
w roku 1926	„ 2.—	47. K. Tokarski: „Wskazówki dla meldujących się“ ..	„ 0.60
w roku 1927	„ 2.—	48. A. Szczepański: „Ankieta rejestracyjna ludności“	„ 0.30
		49. B. Bagiński: „Meljoracja w pow. Chełmskim“ ..	„ 5.—
		50. S. Maltze i W. Feist: „Wskazówki dla urzędów gminnych o prowadzeniu ewidencji koni“	„ 3.—
		51. J. Roziecki: „Podręcznik dla K. K. O.“	„ 12.—
		52. K. Prökl: „O zakładach leczniczych“	„ 6.—
		53. Dr. E. Wisenberg: „Koszty leczenia w szpitalach b. zab. rosyjskiego“	„ 6.—
		54. Fr. Sedlaczek: „Bibliografia dotycząca działalności samorządu w zakresie oświaty pozaszkolnej (1905 do 1.IV.1930)	„ 2.—
		55. S. Woyzbun: „Giełda, przeszłość, organizacja obecna, obroty i t. d.“	„ 8.50

Uwaga: przyjmujemy wszelkie zamówienia na książki i czasopisma.

Przyjmujemy zamówienia na pomoce biurowe i materiały piśmienne.

Zamówienia kierować:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.
ul. Świętokrzyska 13.

czas. 13458/14/20

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce S. A.

Zakłady w Chrzanowie (Małopolska)

Biuro Zarządu w Warszawie, Marszałkowska 136.

Specjalny dział budowy motorowych walców szosowych i rozrywaczy.

Na składzie gotowe walce na sezon wiosenny 1932.

Sprzedaż i dzierżawa na dogodnych warunkach płatności.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie

WARSZAWA, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13. TELEFON 442-63.

Konto czekowe w P. K. O. 1520,
w Polskim Banku Komunalnym 479.

Posiadamy stale na składzie i polecamy swoim odbiorcom podręcznik J. Długokęckiego i skompletowane druki dla Szkolnych Kas Oszczędności w stanie luźnych arkuszy i zbroszurowane:

J. Długokęcki „Jak zakładać i prowadzić szkolne Kasy Oszczędności”	Zł.	1.20
1. Regulamin I dla S. K. O. w szkołach powszechnych . . . . . za 100 szt.	„	5.00
2. „ II „ „ w szkołach średnich . . . . . „ „ „ „	„	5.00
3. „ III instytucji oszczędnościowych dla współpracy z S. K. O. „ „ „ „	„	5.00
4. Deklaracja S. K. O. przystąpienia do współpracy z instyt. oszczędn. „ „ „ „	„	2.00
5. Księga kontroli skarbonek . . . . . „ „ ark.	„	6.00
6. „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
7. „ „ „ zawartości skarbonek . . . . . „ „ „	„	1.00
8. „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	6.00
7. Marcuzki oszczędnościowe wartości 5 gr. za 1000 sztuk	„	1.30
8. „ „ „ 10 „ „ „ „	„	1.30
9. „ „ „ 20 „ „ „ „	„	1.30
10. „ „ „ 50 „ „ „ „	„	1.30
11. Księga kontroli znaczków oszczędnościowych . . . . . za 100 szt.	„	6.00
12. „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy	„	1.00
12. Karnetiki do naklejania mareczek za 100 sztuk	„	3.00
13. „ „ „ z nadrukiem nazwy kasy za 1000 szt.	„	40.00
13. Arkusz zbiorczy dla wkładek w S. K. O. za 100 szt.	„	6.00
14. Księga kontowa S. K. O. za 100 ark.	„	6.00
15. „ „ „ 1 zeszyt zbroszurowany 12 arkuszy	„	1.00
15. Kartony wkładowe S. K. O. do zapisów za 100 sztuk	„	3.00
16. Księga „Dziennik S. K. O.” . . . . . „ „ ark.	„	6.00
17. „ „ „ 1 zeszyt zbroszurowany 12 arkuszy	„	1.00
17. Deklaracje S. K. O. o przelew wkładek do instyt. oszczędn. za 100 sztuk	„	2.00
18. „ „ zgody S. K. O. na wypłatę wkładek . . . . . „ „ „	„	1.20
19. Wykaz wkładek oszczędnościowych i doliczonych %%% . . . . . „ „ „	„	6.00
20. Księga kasowa S. K. O. . . . . „ „ ark.	„	6.00
21. „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy	„	1.00
21. Skarbonka blaszana czterokolorowa za 100 sztuk	„	40.00
22. Plombownica z inicjałami nazwy Instytucji	„	15 00
23. Plomby za 1. kg.	„	2.30
24. Książeczki wkładowe za 100 szt.	„	20.00
25. „ „ „ „ „ z nadrukiem nazwy kasy	„	25.00

Prosimy wszystkie zainteresowane Instytucje przy nadsyłaniu zapotrzebowań na druki dla Szkolnych Kas Oszczędności o dokładne podawanie nazwy druków, ilości oraz stanu, w jakim mają być nadesłane, czy w luźnych arkuszach, czy zeszytach.

Zamówienia kierować pod adresem:

Samorządowy Instytut Wydawniczy, Sp. z o. o. w Warszawie, Świętokrzyska 13.